

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Sermones

Augustinus, Aurelius

[Basel], 1494-95

Sermones I-XX

[urn:nbn:de:bsz:31-306774](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-306774)

Sancti Augustini de tempore

catricum vestigium post ipsius medicamina
D remaneat. Ideo etiam ab omni inquinamē
to ante eius natalē multis diebus abstinere
debetis. Quotienscūq; aut natalem domi
ni: aut reliquas solēnitates celebrare dispo
nitis: ebrietatem ante omnia fugite: iracun
dię q̄si bestię crudelissimę repugnatē: odium
velut venenum mortiferum de corde vestro
repellite: Et tanta sit in vobis charitas q̄ nō
solum vsq; ad amicos: sed etiā vsq; ad ipsos
pueniat inimicos: vt securi possitis dicere in
Matth. 6. oratiōe dominica: Dimitte nobis debita no
stra: sicut et nos dimittimus debitoribus no
stris. Nā qui se scit vel vnum hominū odio
habere: nescio si ad altare dñi securus possit
accedere: cum p̄cipue beatus Johannes
euangelista terribiliter clamet et dicat: Qui
fratrem suū odit: homicida est. Nam vestrū
est iudicare: vtrū homicida anteq; p̄nitentiā
agat: p̄sumere debeat eucharistiā accipere.
Addit etiam adhuc sanctus Johānes et cla
1. Job. 3. mat dicens: Qui fratrem suum odit in tene
bris est: et in tenebris ambulat: et nescit q̄ va
dat: q̄si tenebrę obsecauerunt oculos eius.
Et iterū: Omnis inquit qui fratrem suum nō
1. Job. 14. diligit: manet in morte. Et iterū: Si quis di
xerit q̄ diligo deū: et fratrem suum odit: men
dax est. Qui enim non diligit fratrem suum
quem videt: deum quem non videt: quomodo
potest diligere? Quicūq; ergo odiū vel ira
cundiā seruat i corde: et sub tali tonitruo nec
terretur nec expulsetur: nō dormiens sed mor
tuus esse credendus est. Hęc ergo fratres cha
rissimi quotidie cogitantes: qui boni sunt cū
dei gratia cōtendant p̄seuerare in operibus
bonis: quia nō qui cęperit: sed qui p̄seuera
uerit vsq; in finem hic saluus erit. Qui vō
se ad elemosynam tardos: et ad iracundiam
promptos: et ad exercendā luxuriā p̄cipites
esse cognoscunt: auxiliante dño festinent se
a malis eruere: vt que bona sūt mereant im
plere: vt cum dies iudicij venerit: nō cū im
pijs: sed cum iustis et misericordibus pueni
re ad eterna p̄mia mereant: p̄stante domi
no nostro iesu christo: qui cū patre et spiritu
sancto viuūt et regnat i secula seculorū Amē.

Sermo. II. Dominica secūda Aduētus domi ni: Sermo vnicus.

A nctam et desiderabilem: gloriosam
et singularē solēnitatē: hoc est na
tiuitatē dñi saluatoris fratres dile

ctissimi deuotiōe fidelissima suscepturi: totū
viribus nos debem⁹ cū ipsi⁹ adiutorio p̄pa
rare: et omnes latebras animę nostrę diligēter
aspicere: ne forte sit in nobis aliq̄ peccatū
abscōditū: q̄d et cōscientiā nostrā cōfundat
ac mordeat: et oculos diuinę maiestatis offē
dat. Nam licet christus dñs n̄ post passiōē
resurrexerit: et in cęlum ascenderit: cōsiderat
tamē vt credim⁹ et diligēter attendit: qualis
se vnusquisq; seruatorū eius sine auaricia: sine
ira: sine superbia atq; luxuria ad celebrandā
eius natiuitatē studeat p̄parare atq; compo
nere: et fm q̄d vnūquēq; ornatū bonis mori
bus viderit: ita illi gratiam suę misericordię
dispensabit. Si enim viderit charitatis luce
vestitū: iusticię vel misericordię margaritis
ornatū: castū: humilē: misericordē: benignū
et sobriū: si talē agnouerit corpus et sanguinē
suū ei nō ad iudiciū: sed ad remediū p̄lacer
dotum suorū ministeriū dispensabit. Si vō
aliquē viderit adulterū: ebriosum: cupidū et
superbū: timeo ne hoc illi dicat: q̄d in euāge
lio dñs ip̄e dixit: Amice: quomō huc intrasti
nō habens vestē nuptialē? Et q̄d dñs auer
tat fiat illud q̄d sequit: Ligate illi manus et
pedes et p̄ijcite i tenebras exteriores: vbi est
fletus et stridor dentiū. Ecce qualē sententiā
in die iudicij excipiet: qui sine remedio p̄ni
tentię ad festiuitatē dñi vitioꝝ sordib⁹ in qui
natus accesserit. In natale em̄ dñi fr̄es dile
ctissimi quasi in nuptijs spiritalib⁹ sp̄sę suę
ecclesię christus adiūctus est. Tunc veritas
de terra orta est: tūc iusticia de cęlo p̄spexit:
tunc p̄cessit sponsus de thalamo suo: hoc est
verbū dei de vtero virginali. Processit enim
cū sponsa sua ecclesia: id est hūanā carnē susce
pit. Ad istas q̄ tam sanctas nuptias inuitati
et ad cōuiuū patris et filij et sp̄s sancti intra
turi: videte qualib⁹ indumentis debeamus
ornari. Et ideo mīdemus quātum possum⁹
cum dei adiutorio corda simul et corpora no
stra: vt celestis ille inuitator nihil in nobis
sordidū: nihil sędū: nihil obscurū: nihil ocu
lis suis deprehēdat indignū. Hęc q̄ fr̄es dile
ctissimi nō trāstorie: sed cū ingenti tremore
debemus attendere. Inuitati em̄ sumus ad
nuptias: vbi nos ipsi si bñ agim⁹ sponsę eri
mus. Logitem⁹ ad q̄les nuptias: cōsiderem⁹
ad qualē sp̄s sum⁹: vel ad quale cōuiuū inui
tati sum⁹. Inuitati em̄ sum⁹ ad mēsam: vbi
nō inuenit⁹ cib⁹ hoim: sed panis panis ange
lorū. Et ideo videamus ne forte intus in aīa

Sermo. II. III. Do. II. et. III. Aduen. Ser. I.

Annotatio vbi deberem^o bonorū operum margaritis numeralis ornari: ibi appareamus vitiōū pannis vete ordinis ser ribus inuoluti: Et quādo eos qui boni sūt monū bui^o in oculis dei castitas reddet candidos: tunc eos qui mali sūt reddat luxuria sordidatos. operis.

Et ideo quotienscūq; aut dies natalis dñi: aut reliquę festiuitates adueniūt: sicut frequēter admonui: ante plures dies: nō solū ab infelici cōcubinarū cōsortio: sed etiā a p^o prijs vxorib^o abstinete: ab oī iracūdia vos alienos effcite: peccata p^oterita per elemosynam et penitentiā redimant: contra nullū hominē odiū i corde teneat: Quod solebat vanitas per gulā pdere: incipiat iusticia per misericordiā pauperib^o erogare: Quod luxuria vel gula dissipauit in mundo: pietas reponat in cęlo. Et licet hoc expediat vt semp elemosynas facere debeamus: p^ocipue tamē in sanctis solennitatibus fm vires nostras abūdantius erogemus: pauperes ante oīa frequētius ad cōuiuū reuocem^o. Nō enim est iustum vt in sancta solennitate in populo chūstiano ad vnū dominū ptinente: alij incubent: alij famis periculo crucientur. Et nos et oīs populus vnū dñi serui sum^o: vno p^ocio redempti sumus: pari cōditiōe in hūc mūdum intrauim^o: simili etiā exitu migraturi sumus. Et si bene agimus ad vnam beatitudinē pariter veniem^o. Et quare paup tecū nō capiat cibum: qui tecū acceptur^o est regnum? Quare pauper nō accipiat vel veterem tunicā: qui tecū recepturus est immortalitatis stolam? Quare pauper nō mereat panem tuum: qui tecū meruit accipere baptismi sacramentū? Cur indignus est accipere reliquias ciborū tuorū: qui tecū ad cōuiuū inuitat^o est angelorū? Audite fratres: audite nō meū sed domni cōmune p^oceptū.

Luc. 14. Sic enim ait in euangelio. Cum facis prandium aut cenam: noli inuitare diuites qui te iterum inuitent: et fiat tibi retributio: sed voca pauperes et claudos: et beatus eris: quia non habent unde retribuāt tibi: retribuēt autē tibi in retributiōe iustorū. Sed dicit aliquis. Ergo amicos aut parētes nō debeo ad cōuiuū reuocare? Rogandi sunt et parentes et vicini: sed rarius rogandi sunt. Et nō nimis sumptuosa et delitiosa: sed tā parca et sobria vel honesta illis debent conuiuia p^oparari: vt remaneat unde possint pauperes refici: unde possit aliquid indigentibus erogari: vt cū dies iudicij venerit non cū impijs qui

nūc pauperes despiciūt audiam^o: **Matth. 25.** Discedite a me maledicti in ignē eternū: sed cū iustis et misericordibus audire mereamur: Venite benedicti patris mei p^ocapite regnū: quia esuriui et dedistis mihi manducare: sitiui et dedistis mihi bibere: Simul etiā nobis illa vox desiderabilis dirigat: Euge serue bone et fidelis: quia super pauca fuisi fidelis: super multa te cōstitui: intra in gaudiū dñi tui. Sed vt hęc quę suggessim^o sensibus vsq; charitatis tenacius inhereant: breuiter quę dicta sunt iteram^o. Hoc enī admonuim^o fratres: vt quia natalis dñi iminet: tanq; ad nuptiale et celeste cōuiuū ab omni luxuria alieni: et bonis opibus adornari nos p^o christi adiutorū p^oparem^o: elemosynas pauperibus erogemus: iracundiā vel odiū velut venenū de cordibus nris respuam^o. Castitatē fideliter p^oseruate: ad cōuiuia vsa frequēti^o pauperes reuocate: ad vigilias maturi^o surgite: in ecclesia stantes aut orate aut psallite: verba ociosa aut secularia nec ipsi p^oferre: et eos qui p^oferre voluerit castigate. Pacē cū omnib^o custodite: et quę discordes agnoscitis: ad cōcordiam reuocate. Hęc si fidelit^o christo adiunāte volueritis implere: et i hoc seculo ad altare dominicū securā cōsciētia poteritis accedere: et in futuro ad eternā beatitudinem feliciter puenire: p^ostante dño nro iesu christo: qui viuit et regnat in secula seculorū: Amē.

Dominica prima ante festū natiuitatis dñi saluatoris de vnitae trinitatis et incarnatione xpi: Sermo

I **Sermo. III.**
I Egim^o sanctū **A** Moysen populo dei **Deut. 6.**
p^ocepta dantē: vbi dixit: Audi israel **Deut. 6.**
dñs deus tuus: deus vn^o est. Non **ps. 144.**
pōt esse maior: nō pōt esse minor: et non pōt numerari: dicere Dauid ppheta: Magna **ps. 144.**
dñs n^o: et magna virtus eius: et sapiētīę eius nō est numerus. Optime nostis ista fratres charissimi: qui corde fortiter tenetis catholicam veritatē: audite tamē breuiter: quōd adiuuāte dño p^oposui explanandū. Deus vn^o ē pater: deus vn^o est filius: deus vn^o est spūs sanct^o: Nō tres dij: sed vn^o est deus. Trin^o in vocabulis: vn^o in deitate substātię. Sed dicit mihi hereticus: Ergo si vnū sunt: omnes sunt incarnati: non ad solū christū ptinet caro. Itempe aliud est aīa: aliud ratio: et tamē in aīa est ratio: et vna est aīa. Sed aliud aīa agit: aliud ratio. Aīa viuūt: ratio sapit. Et

Sancti Augustini de tempore

ad animā ptinet vita: ad rōnez ptinet sapiē-
tia. Et cum vnū sint: aia sola suscipit vitam:
ratio sola suscipit sapientiā: et tamē nec aia
sine rōne: nec ratio sine aia. Sic et pater et fi-
lius licz vnū sint: et vnus de⁹ sit: ad christū
solū ptinet caro: sicut ad solā rationē ptinet
sapiētia: licz nō recedat ab aia. Ecce aliud:
In sole calor et splendor in vno radio sunt:
sed calor exccat: splendor illuminat. Aliud
suscipit calor: aliud splendor. Et licz calor et
splendor ab inuicē nō queāt separi: suscipit
splendor illuminationē nō feruorē: suscipit ca-
lor feruorē nō illuminationē: Aliud simul:
aliud singulares agūt: et tamē ab inuicē nō
separant. Sic et filius suscepit carnē et nō de-
seruit patrē: nec se diuisit a patre. Suscepit
inquā filius carnē in pprietate: sed tñ et pat-
et spūsanctus nō defuit maiestate. In diui-
nitate equalitas: i carne sola filij pprietas:
nō autē ab eo patris aut spūsancti recessit
aliquādo diuinitas. Cū ergo vna sit deitas:
vna sit diuinitas: impleuit quidē carnē xpī
et pater et spūsanct⁹: sed maiestate nō susce-
ptione. **Job. 16.** Vis scire qz cū eo fuit et pater? Non
sum inquit dñs iesus christ⁹ solus: sed pater
mecū est. Audi et de spūsancto: qz cū eo erat
Lud. 4. Euāgelista refert: Quia iesus plen⁹ spūsan-
cto regress⁹ ē ab iordane. Ecce sic sol⁹ iesus
christ⁹ suscepit carnē: et tamē et pater et spūsan-
ct⁹ nō defuit maiestate. Sicut celū et ter-
rā implet pater: implet et spūsanct⁹. Carnē
christi deserere nō potuerūt: quādo in diui-
nitatis vnitate māserūt. Adhuc citharā re-
spice: vt musicū melos sonis dulcib⁹ reddat:
tria pariter adesse vident: ars: man⁹ et chor-
da: et tñ vn⁹ sonus audif. Ars dicitat: man⁹
tāgit: resonat chorda. Tria pariter operant
et sola chorda psonat et audiat: Nec ars nec
man⁹ sonū reddūt: sed ea cū chorda pariter
operant. Sic nec pater nec spūsanct⁹ suscepe-
rūt carnē: et tamē cum filio pariter operant.
Sonū sola chorda excutit: carnē sol⁹ christ⁹
accepit. Operatio i trib⁹ cōstat: et quō ad so-
lā ptinet chordā soni redditio: sic ptinet ad
xpī solū carnē hūanē susceptio. Ecōtra
iudēus cōtra naturā inquit parere virgo nō
potuit: Et detestād⁹ Adanicheus: Si caro
erat: virgo esse non potuit. Si virgo pepit:
phātasma fuit. **Utrifqz respōdendū ē.** Pro-
ferā de historia veteris testamēti necessariū
exemplū ptra iudēū: qd sonuit i aurib⁹ nrīs
Num. 17. manifestissimā veritatē. **Dñs moysi sancto**

ceptit: de singulis tribubus vīrgas afferri.
Allatę sunt duodecim vīrgę: inter q̄s etiam
vna erat q̄ Aaron fuerat sacerdotis. Positę
sunt a sancto moysi in tabernaculo testimo-
nij. Virga autē Aaron post alterū diē inue-
nit subito pduxisse flores et frondes: et pepe-
risse nuces. Delectat hoc mysteriū cū chari-
tate vīra cōtra p̄fidia iudaicā cōmiscere: vbi
maxime figura interuenit sacramēti. Virga
ecce ptulit: qd ante nō habuit: nō radicata
plātatione: nō defossa sarculo: nō animata
suo: nec fecūdata seminario: et tamē cū illic
deessent vniuersa iura nature: ptulit virga
qd nec semie suggeri potuit nec radice. Vir-
ga ergo potuit ptra naturā nuces educere:
virgo nō potuit cōtra nature iura dei filium
generare? Dicat igit mibi iudē⁹ incredul⁹:
quēadmodū arida vīrga floruit et fronduit
et nuces ptulit: et ego dicā illi quēadmodum
virgo cōcepit et peperit. Sed pfecto iudē⁹
nec cōceptū poterit vīrgę explicare: nec vir-
ginis partū. Veniat ad ecclīā: exponat illi
vt agnoscat verum ordinē officij naturalis.
Virgo peregit tēpora parēdi: virga autē nō
habuit tēpora germinādi. Virgo habuit tē-
pora parēdi: vīrga autē alio die qd natura nō
habuit ptulit. Illa em̄ decursis nouē mēsi-
bus pepit: virga alia die qd natura non ha-
buit germiauit. Virginē dicit iudēus pare-
re natura nō patit. Deus em̄ q̄ in **Num. 22.**
mirabile signū ostēdit cōtra naturā vt asina
loquere: ipse mirabil⁹ facere voluit vt chri-
stus de virgine nascere. **Audiat et versut⁹**
ille Adanicheus aliud sacramētū. Solis ra-
dius specular penetrat: et soliditatē ei⁹ insen-
sibili subtilitate p̄trāst: et talis videt intrin-
secus: qualis extra et extrinsecus. Itaqz fra-
tres nec cum ingredif violat: nec cū egredif
dissipat: qz ad ingressum et regressū eius spe-
cular integrū p̄seuerat. Specular ḡnō rūpit
radi⁹ solis: integritatē v̄ginis ingress⁹ aut
egressus nunquid vitiare potuit deitatis?
Sed qd v̄teri⁹ imoro? **Audiat christianus**
qd nō vult audire iudēus aut Adanicheus:
vt hic p̄ficiat in fide redēptus: et ille deficiat
indurar⁹. Virga illa vnde agebam⁹ Harō:
virgo Adaria fuit: q̄ nobis christū verū sa-
cerdotē cōcepit et peperit. De quo **Danid cecī-
nit:** Tu es sacerdos in eternū: fm ordinem
melchisedech. **Supiori nāqz versu iam dixē-
rat:** Virgā virtutū tuę emittet dñs ex sion.
Et **Esaias p̄p̄ha aptius Adariā sanctā des-**

Num. 22.

Ps. 109.

Sermo .III. In vigilia Nati. dñi Ser. I.

2a. 11. gnat dicēs: Eriet vga de radice iesse: et flos de radice ei⁹ ascēdet: ⁊ req̄scet sup eū spūs dñi: spūs sapiētīe ⁊ intellect⁹. Qd̄ ḡ hęc vīr- ga nuces p̄duxit: imago dñici corporis fuit. Annotatio numeralis ordinis ser- monū hui⁹ operis.

Col. 1. In testa ossa: in nucleo interior aīa cōparat. In corio nucis carnē significat saluatoris: q̄ habuit in se asperitatē vel amaritudinē pas- sionis. In nucleo interiorē declarat dulce- dinē deitatis: q̄ tribuit pastū ⁊ luminis sub- ministrat officiū. In testa lignū interserens crucis: qd̄ nō discreuit id qd̄ foris ⁊ int⁹ fuit: sed que terrena ⁊ celestia fuerūt mediatoris ligni inēpositōe sociavit: dicēte beato aplo: Quia ipse p̄ sanguinē crucis suę pacificauit ola q̄ in celis sunt ⁊ que in terris: cui est glo- ria in secula seculorū: Amen.

Sermo .III. In vigilia natiuitatis dñi salua- toris de fide christi cōtra paganos iudeos ⁊ saracenos: Sermo I

A Inter p̄ssuras atq; angustias p̄sentē
Ca. 1. i temporis et nostrę officia seruitutis cogimur dilectissimi nō tacere: cum potius expediat flere magis q̄ aliquid dice- re: verūtamen ne quid min⁹ lucri arę dñice accedens dicaſ nobis: Serue nequā ⁊ piger tu erogares pecuniā meā: ⁊ ego veniēs cum vsuris exigerē eā: peto charitatē vestrā vt q̄ ipse paterfamilias p̄ nos vobis ministrauerit: libēter accipe dignemini. Ap̄li pauli ver- ba sunt: Hęc p̄cessit dies aut̄ appropinquit. Deponentes ḡ opa tenebrarū induite arma lucis. Expulsa itaq; noctis caligine effuga- tisq; tenebris pctōrū: radi⁹ veri lumis fulge- at in cordib⁹ vris. Exigit em̄ a nobis ratio hui⁹ tantę cōgregationis ⁊ noctis trāsactę: vobis reddere rationē: ⁊ istius diei de tanto sacramēto p̄cepto verā sempiternāq; demō- strare salutē. Si em̄ dilectissimi opa tenebra- rū trāsactę noctis cōsiderem⁹: ⁊ qd̄ egerim⁹ dño donāte explicare voluerim⁹: inueniem⁹ nos in nocte: nō opa noctis sed diei pegisse. Hęc em̄ delectatiōe somni sopitos sensus nros agnouim⁹: necq; vanis phantasmatib⁹ aīas nras illusas: nec ip̄a corpa nra stramē- torū calore deſsa in alto sopore requies in- dinauit: sed vigilādo: orando: p̄fallendo: cō- tra aduersariū diabolū dimicando: et ma- gnā lucem infusam cordib⁹ nostris sensim⁹: ⁊ in nocte opa diei pegim⁹. Quid em̄ egim⁹

in hac nocte? Laptorē captiuanim⁹. Quid egimus in hac nocte? Tenebras diabólicas a cordibus vris excussim⁹: lumen verū hau- riendū esse demōstrauim⁹. Quid enim actū est in hac nocte? Veniēs vera fortitudo alligauit fortē vt vasa ei⁹ dom⁹ eripiat. Quid actū est i hac nocte? Extirpata ē supbia: in- troducta est hūilitas. Quid actū est in hac nocte? Princeps oīm vitiōrū expulsus est: fons oīm bonorū susceptus ē. Videtis dile- ctissimi q̄ bona habeat: p̄parata: ⁊ ex q̄ one- re vel ex quib⁹ sarcinis peccatorū releuami- ni ab isto qui vos vocat vt suscipiatis iugū eius suaue: ⁊ sarcinā eius leuē. Deponētes itaq; opa tenebrarū: induite vos arma lucis. Quid sit hoc ex verbis symboli qd̄ mō acce- pistis: vobis expositū esse cognoscit. Quid est deponere opera tenebrarū: nisi renūciare diaboli pompis: ⁊ angelis ei⁹? Et quid est: Induite vos arma lucis: nisi credite in deū patrē omnipotentē: Prius tñ dilectissimi discutiām⁹ qui sit vel qd̄ sit diabol⁹ vel que sint pompe ei⁹: quib⁹ renūciātes opa depo- nim⁹ tenebrarū: tūc demū de deo patre om- nipotentē q̄ est vera lux quātū ip̄e donauerit charitati vře dicem⁹. Quid est diabol⁹? An- gelus p̄ supbiā sepatus a deo: q̄ in veritate non stetit: auctor mēdacię: a semetipso dece- ptus: alterū decipere cōcupiuit. Iste aduer- sari⁹: effect⁹ aduersarius hūani generis: in- uentor mortis: supbię institutor: radix ma- licie: scelerū caput: princeps oīm vitiōrū: p̄ sua sor etiā turpiū cogitationū. Hic dñi illuz primū hoīem a deo factū Adā scz patrē om- niū nostrū intueret: videretq; hoīez ex limo terre ad imaginē dei factum: pudicitia orna- tū: tpantia compositū: charitate circūdatū: immortalitate vestitū: emul⁹ atq; inuid⁹ hoc hoīem terrenū accepisse: qd̄ ipse dñi esset an- gelus per supbiā cognoscit amississe: inuidit statim insatiabilis homicida: eosq; nros pri- mos parētes illis donis ac tantis bonis ex- poliauit insup ⁊ pemit. Hęc dilectissimi cū tanta bona homi diabol⁹ abstulisset: pudici- tiā: cōtinentiā: charitatē: immortalitatē: etiāq; turpē ac nudū reddidisset: obstrū suis pan- nis deridēs eū: suo dominio obstrinxit: atq; ex illo vinculo omnē prolē eius sibimet obli- gauit. Turpes em̄ p̄anos suscepit Adā qñ a diabolo expoliat⁹ pudicitia: accinct⁹ ē impu- dicitia: amissa tpantia intemperās effect⁹ ē: pdita charitate: mal⁹ inuent⁹ est: expoliatus

B
Co. 2.

Job. 8.

De pe. di.
2. princeps

*quid diabol⁹
aduersari⁹*

Sancti Augustini de tempore

imortalitate: morti ppinatus ē. Quid pdi-
dit et quid accepit? Ad hoc em̄ p turpissimos
Ca. 5. pannos suos posteros obligauit. Renūcia-
mus huic dānosę hęreditati: pupilli effecti
sum⁹: anteq̄ exactor veniat tā pessimę hę-
reditati renūciem⁹. Si q̄s itaq̄ huic hęredi-
tati in q̄ sūt pāni diaboli: pompe scz: et ange-
lis eius renūciare neglexerit cū iudex vene-
rit: sicut euāgelis loquit: Tradet debitor ex-
Matt. 5. actor: exactor autē debitorē in carcerē tra-
det: Amē dico vobis ait dñs: nō exies inde
donec reddas nouissimū quadrantē. Omne
itaq̄ gen⁹ humanū tanq̄ pauperē et pupil-
lum cōmendat scriptura diuina dicēs deo:
Ps. 9. Tibi derelict⁹ ē pauper: pupillo tu eris ad-
iutor. Eiusq̄ adūsariū diaboli dēmonstrās
secutus adūsariū: Lōterēs brachiū peccato-
ris et maligni. Assit itaq̄ aliquis pius hō et
aliquā misericordiā huic pupillo et pauperi
exhibeat. Ferocem em̄ atq̄ callidū aduersa-
riū patit: et h pupill⁹ i causa sua defecit: qm̄
eū su⁹ aduersarius prauis actib⁹ obligauit.
Adhibeam⁹ huic pupillo idoneos defenso-
res: et aploz tanq̄ iurisperorū celestium ei
patrociniū subrogem⁹. Quid est agendum
apud tales pro tali? Apud vos itaq̄ Petre
Paule: Johānes: ceteriq̄ sancti consiliarij
veri iudicis amici: summę potestatis causā
exponimus. Optime nostis hui⁹ paupe-
ris et pupilli generis scz hūani q̄ ex paterno
chirographo debitor inuēt⁹ ē reus: atq̄ ob-
strict⁹ ab adūsario detinet: nō est aliud quē
admodū huic subueniat nisi ex vřo cōsilio.
Quid itaq̄ in h negotio serenitati vřę vide-
at. p hui⁹ miseri libertate ex cōi tractatu vtinā
pro eo dignā mibi pferre sententiā. Et vos
em̄ astrinxerat h obligatio nisi vobis gratia
christi subueniret. Liberati libertate cōsiliū
qđ a iudice accepistis pmitte: vt hoc sequat̄
qui captiu⁹ detinet atq̄ ex mala seruitute p
vestrā defensionē ad verā pueniat libertatē.
hoc est vox oim qđ fecim⁹ faciat. Quid ob-
secro factur⁹ est? Renūciet diabolo pompis
et angelis ei⁹. Hęc illa dānosa hęreditas cui
renūciare cōpellimur. Videtis quā sententiā
Ca. 4. ptulerūt nři defensores. Eliget itaq̄ vnus
q̄s ne nō ex toto renūcians post pfessionē
apud eū diabol⁹ suos pānos recogscat: et in-
cipiat sp re⁹ detineri: quē christ⁹ voluit sua
gratia liberare. Hęc sibi male blandianē q̄
post gratiā acceptā corrigi nolūt: atq̄ rurs⁹
ad illas suas pñinas redeāt volūtates. Ex-

pectat em̄ dies iudicij: aderit ille equissim⁹
iudex q̄ nulli⁹ potētis psonā accipiet: cuius
palatiū auro vel argēto nemo corumpet.
Astabūt oēs aię vt referat vnaqueq̄ fm̄ ea
q̄ p corp⁹ gessit siue bonū siue malū. Presto
em̄ erit aduersari⁹ diabol⁹: recitabunt vba
pfessionis nřę: Et si talis fuerit q̄s vt de-
bitor ex hac vita migret: exultabit ille aduer-
sari⁹ i cōspectu serenissimi iudicis supiorē se
esse declamās: Agensq̄ talē causā apud tā-
lē iudicē: Equissime inq̄t iudex iudica: Justi-
cia et iudicium pparatio sedis tuę. Iudica
meū esse q̄ tuus esse noluit: meus est: meū
damādus est. Post renūciationē vt qđ iua-
sit pannos meos: Quid apud eū impudici-
tia faciebat cui ipse renūciauerat: Quid in-
tpantia: qđ auaricia: qđ ira: qđ supbia: qđ
cetera mea? Postremo equissime fugientē
a me: confugientē ad te: postea cū meis qđ
renūciauerat apprehēdit: iuasorē detinuit. In
ipsa quodāmodo mea possessiōe apprehēsus ē.
Quid em̄ i circo faciebat: atq̄ ibi furias: li-
tes: insanas voces: inanescq̄ victorias: cum
iā a se alien⁹ sibi met videbat? Quid in the-
atro renūciator turpiū voluptatū: Quid in
amphitheatro: crudelitates suas oculis suis
ituēdo? Thesaurizauit sibi irā i die ire. Hęc
oia mea post renūciationē inuasit: me esse
voluit et mea cōcupiuit. Iudica iudica qđs-
sime: qm̄ quē tu indignat⁹ es tanto p̄cio li-
berare: ipse mibi se postmodū voluit obliga-
re. Poterit ne os apire is q̄ p pfessionē suā
talis inuenit: ut iuste diabolo abdicat? U-
dete qđ agitis filij mei: frēs mei: quō hęc p-
fessionē vestrā custodiatis. Lōrestamur vo-
bis ipm̄ iudicē om̄sq̄ potestates celestes: et
nos audiūt admonētes et vos excipiūt pfi-
tētes: ne iuacū gratiā accipiatis: s̄ corde in-
tegro: tota virtute: perfecta fide renūciates
atq̄ spernētes tā dānosā diaboli hęreditatē
ne pupilli vel paupes remaneat. Credite
in deū patrē oipotentē mutātes patrē: mu-
tate hęreditatē. Quis ē iste pater oipotēs?
Patrē quidē oim quem credim⁹ omniū no-
strum: atq̄ totius mūdi cognoscim⁹ esse per
gratiā: s̄ et ppriū eius filiū q̄rim⁹ p h̄statiā:
qm̄ et anteq̄ ab illo mūd⁹ formaretur pat̄ erat
eratq̄ ei vtiq̄ fili⁹ ex ipso cū ipso: hoc qđ ipse:
sed nō ipse: qm̄ ille p̄ hic fili⁹: qm̄ oipotēs
pat̄: oipotentē filiū genuit de se talē q̄lem se
nouit: vt tot⁹ maneret i se et esset p̄ filij et fi-
li⁹ p̄ris: de⁹ ex deo: dies ex die: lumen de lu-

2. Cor. 5.

Ps. 88.

Ro. 2.

2. Cor. 6.

Ca. 5.

Sermo .III. In vigilia Nati. Dñi Ser. I.

Annotatio numeralis ordinis sermonum operis.

Matth. 5. mine: non tamen duo dii: aut duo dies: aut duo luminaria: sed vnus deus: vnus dies: vnum lumen. Nō capis videndo: intellige credendo: mūda oculum cordis: imo potius ipsa lux quam desideras videre: mundet cor tuum vt sit a peccatorū tenebris mūdatum. Beati enim ait dominus mundo corde: quia ipsi deum videbunt. Ecce extendē aciem oculi cordis et vide: et aures cordis ac cōmoda et audi. Pater enim et filius duo sonant: sed cum ipse filius dicit: Ego in patre et pater in me est. Verbum enim patris est filius. Pater autē nunquā fuit sine verbo: Quis in principio erat verbum: et verbum erat apud deum: et deus erat verbum: hoc erat in principio apud deum. Hoc ergo verbum filius cum est in patre: et pater in filio suo verbo suo. Nō ergo duo dii sed vnus deus. Dies ex die duo videntur significare dies: sicut cum ipse filius in euangelio dicit iudeis: Abrahā pater vester exultauit vt videret diem meū: et vidit et letatus est. Abrahā autem tres viros videns sub quercu mambre: non tres appellauit dominos: sed vnum appellauit dominū: tanquā tres dies vnum. Unde ipse dominus in euangelio: vnum volens intelligi diem patrem et filium: philippo requirenti patrem tanquā alterum diem: qui iam filium videbat dicē: ostendens quod oculo querere deberet videre dei vnitatem: quia oculū carnis fixerat in humanitatem: philippe inquit qui me videt: videt et patrem. Ego enim et pater non duo dies: sed vnus: Si potes capere: cape sempiternū diē.

Job. 14. **Job. 1.** **Job. 2.** **Gen. 18.** **Job. 14.** **Job. 10.** **Job. 61.**

Job. 14. **Job. 1.** **Job. 2.** **Gen. 18.** **Job. 14.** **Job. 10.** **Job. 61.**

Job. 14. **Job. 1.** **Job. 2.** **Gen. 18.** **Job. 14.** **Job. 10.** **Job. 61.**

Job. 14. **Job. 1.** **Job. 2.** **Gen. 18.** **Job. 14.** **Job. 10.** **Job. 61.**

Job. 14. **Job. 1.** **Job. 2.** **Gen. 18.** **Job. 14.** **Job. 10.** **Job. 61.**

Job. 14. **Job. 1.** **Job. 2.** **Gen. 18.** **Job. 14.** **Job. 10.** **Job. 61.**

Job. 14. **Job. 1.** **Job. 2.** **Gen. 18.** **Job. 14.** **Job. 10.** **Job. 61.**

Job. 14. **Job. 1.** **Job. 2.** **Gen. 18.** **Job. 14.** **Job. 10.** **Job. 61.**

nit et mansit: ad nos venit a patre nō recessit: Ecce per hoc quod semel locutus est deus: surrexit omnis fabrica nostra: per hoc quod secūdo sonuit: factus est pater nostra vt solueret inimicitias in carne sua. Hoc verbum: hoc lumen nō respiciens arrianus audet dicere filium minorem: quem nos confitemur equalem: et insana cōtumacia vult de verbo in corde patris manente disputare: cum se ipsum nō valeat intelligere. Insane heretice prius redi ad te: considera te totum si potes comprehendere te: et tūc disputa de illo quod fecit te. Vide quod nō altū sapiebat sicut in simplicitate cordis deū nosse querebat ille hūilis David: qui vno lapide superbā frontē deiiecit Golie. Vide quod non aliter sapiebat: considerauit enim quid in seipso ageret: considerauit animā suam: inspicit fabricam: discussit se intus quid esset: et ex qua parte istaz tam pulchram molem gubernaret: atque in vasculo luteo quo habitaret anima plena tantis thesauris sapientiē et sciētiē et prudētiē: vbi illic essent tanta tam preciosa tam grādia: quā loca animę obtinerent: in qua nullus est locus: atque ex vno fonte quomōdo procederent singulę virtutes sine diminutione et excuntis et profundis: Et dicit hec: considerauit hec: uoluit nec valuit comprehendere se: et exclamauit deo dicēs: Adificata est scientia tua ex me: inualuit non potero ad illā. Hoc fuit dicere: quādo te possum comprehendere tam magnum qui meipsum non valeo explicare extremū et paruum? Et alium humilem requirentē modulum suę infirmitatis et non excedētē: superbos ad humilitatem inclinante: Harenā inquit maris et pluuie guttas et dies seculi quis dinumerauit? Altitudinem cęli et latitudinē terrę et profunditatem abyssi quis mensus est? Sapientiā dei procedētē omnia quis inuestigauit? Ecce propheta dicit: immo ipse dominus qui loquebatur per prophetam: quod sapientiā dei nullus inuestigauit? Labstus est enim dei virtus et dei sapiētia: nullus enim diuinitatem potuit inuestigare sapientiā: quia sicut id quod filius natus est de patre sine aliqua matre: natiuitatē eius quis enarrabit? Dic mihi heretice quod audes dicere quod minor sit dei sapientiā: dic mihi: altitudo cęli quāta sit: latitudo terrę: profundū abyssi? Numera si potes pluuie guttas: harenā maris: dies seculi: tuos etiā numera capillos: Quoniā omnes capilli ca-

Sancti Augustini de tempore

pitris vestri numerati sunt. Demōstra mihi atq; explia parua ista inferiora: et tunc tibi credam posse et inuestigare superiora. Sed nō potes: non vales: spūs dei te conuincat qui vos hereticos ante p̄gredit. Qui enim ista que supius diximus: cōscripserunt atq; senserunt: spiritu agebant veritatis nō erroris. Tu autē heretice cum hęc non vales explicare: audes de ip̄a q̄ inuestigari nō potest dei sapientia disputare: et magnus videri tibi: quia disputas nullo altercante te: nullo iudice p̄sidente: Et dum suffragat temp̄ erroris tuo: existimas te aliquid esse cū sis nihil: et seductus multos seducere cupis: alios pecunia: alios potentia: tales tibi congregas quos plurimū teclū simul perdas. Non est tibi labor hic vtilis ad salutem sed poti⁹ ad perniciem. Talia enim docendo: imo nō docendo sed potius blasphemādo: non cui libet potenti: sed ipsi deo patri: in eius filio facere demōstratis iniuriā. Maior ē pater: minor est filius: melior est pater: inferior filius. Has cōtumelias nec homo quilibet sapiens libenter accipiat: qui filiū meliorē se ipso aut patrem habere contendit. Unde

Eccl. 30. etiam illud dictum p̄pheticum: Letatus est pater in filio sapiente: in vita sua viuūt: et in obitu non est cōtristatus. Adortuus em̄ est pater et tanq̄ nō sit mortuus. Quare nō est mortuus? Similem enim reliquit p̄ se. Ecce p̄beta dicit: sapientē filium hominis esse similem patri: et tu heretice audes dicere ip̄a sapientiam dei filium patri esse dissimilem. Prop̄beta dicit: mortuū hominē patrem in eo q̄ filium similem reliquit viuere in filio: et tu audes ip̄am sempiternā vitā: q̄ est dei filius: separare ab illo qui nunq̄ morit̄ patre? Et quid inquit facturus sum? Ipse di-

Ca. 8. *Job. 14.* **H**xit: Pater maior me est. Quia nō intelligis ideo tibi male sonat q̄ dixit. Nam ipse dixit: imo et p̄firmavit. Proius ipse dixit: Pater maior me est: ipse filius dixit. Et tunc quādo hoc dixit: in susceptione humane nature possit hoc dixit. Tūc dixit: Pater maior me est: quādo dixit: Tristis est anima mea vsq; ad mortē. Tūc dixit: pater maior me est: q̄ fleuit: quādo lassatus est: quando esuriuit: q̄ sitiuuit: Tunc dixit pater maior me est: q̄ et dicit scriptura: minoratū paulominus ab angelis: Nūquid etiā insana superbia ita irreuerens progredit̄ vestra vt verbum dei manens apud patrem audeatis dicere in illa diuinitate angelis esse minorē? Si non

Matth. 26. *Job. 8.* **H**it deo vt esset vn⁹ christ⁹ et totus hō. hic ḡ

audes heretice hoc dicere: serua hos grad⁹ et periet error tuus: Fili⁹ apud patrē: equalis cum patre: quoniā sempiternus cū sempiterno: semper manens cum sempiterno: manet equalis missus et ventēs: in susceptione hominis minor: non solū patre: verum etiā angelis: equalis in forma dei: minor in forma serui. Equalis cū patre creans angelos: equalis cum patre homines faciēs: eq̄lis cum patre nouū constituens mūdum: minor patre perditū repans mundū. Equalis cum patre vitam largiens eternam: minor patre mortē suscipiēs nostrā. Hūc itaq; filium credimus in susceptione hominis minorē: in diuinitate patri equalē: factū: sicut apostolus dicit: ex semie Dauid: quē virgo maria de spūs sancto cōcipiēs: et in cui⁹ vtero verbū carnē suscepit: nobis fact⁹ est mediator homo totus et deus: verbū: anima et caro vn⁹ christ⁹. Hoc quippe nobis etiā ordo huius sacramēti declarat: q̄ postea q̄ credim⁹ in deum patrē omnipotentē: Credim⁹ et in iesum christū filiū ei⁹ cōceptū de spūs sancto natū ex v̄gine maria. Et hęc natiuitas p̄urbat omnē cogitationē hūanā: q̄ si virtus est eā opata diuina. Nam q̄ admittit ratio n̄re generatiōis vt virgo cōcipiens: virgo post partū p̄manēs: fili⁹ videat: integritas suolata seruet? Et hoc nō pōt implere quilibet natus hō: ille autē potuit: q̄ nō erat sol⁹ hō: s̄ de⁹ et homo: qui p̄pterea voluit nasci hō q̄ perierat ois hō. Primū itaq; miraculū magnū hui⁹ meditaroris ac singulare fuit: q̄ sic nat⁹ ē: vt ille q̄ veniebat multos docere faceret miracula: q̄ ipse p̄ se et p̄ illos faciebat: haberet tñ aliq̄d p̄p̄riū q̄ nihil vsurpauerat alienū. Solus em̄ de v̄gine nat⁹ ē: q̄ solus sine amplexu viri et semie d̄ spūs sancto cōcept⁹ ē: sol⁹ sine corruptiōe impleuit vterū matris: q̄ sol⁹ p̄ nobis sup̄ celos ascēdit vt sederet ad dexterā p̄ris. Acceperūt ab illo discipuli vt facerēt m̄stra et maḡ miracula: et fecerūt: nec tñ quispiā p̄dicat aut credit de v̄gine nat⁹: aut de spūs cōcept⁹: nisi ille vn⁹ q̄ creator t̄m̄ inuēt⁹: in tpe ē etiā ip̄e creat⁹: suscipiēs quā integrā formauerat hūanā naturā: vt p̄ ip̄am quodāmodō redēptor n̄faz repararet ruinā. Et h̄ dei fili⁹ et hominis fili⁹: Dei fili⁹ de corde p̄ris: hōis fili⁹ ex vtero m̄ris. Idē ip̄e vn⁹ x̄ps q̄ p̄cessit ex vtero v̄ginali tanq̄ spūs d̄ thalamo suo. In q̄ vtero spiritalis nuptiē celebrat: deus cōiunctus ē carnī: et caro adbe- *Ps. 18.* *Eccl. 10.*

Sermo .III. In vigilia Nati. dñi Ser. I.

pcedēs velut sponsus de thalamo suo : Ad
 cui⁹ nuptias cōmota vniuersa exultare visa
 est creatura. Itaq; angeloz chor⁹ ex his nu/
 ptijs pacē designat homib⁹ bonę volūtatī:
 q; q; erat dei fili⁹: factus est hominis fili⁹: susci/
 piens qd nō erat: nō amittens qd erat. His
 nuptijs celi nouā stellā: nouū atq; splēdidū
 lumen illo ipso sponso operāte producit vt
 lumē verū sedētib⁹ in ymbra mortis nūcia/
 rēt natū : et velut in lingua sua laudarēt hūc
 spōsum pcedentē quē sciebant ad hoc susce/
 pisse hoīem mortālē vt faceret imortalē. Ad
 hunc spōsum magi ab extremo terrę veniūt
 vocati: munera offerūt: infantē natū necdū
 quidē vidētes sed stella indice regē adorare
 cupiētes. Ex his nuptijs regis nati: turbat
 herodes: p̄urbati iudei: et regē toti⁹ creature
 nō intelligētes: querit herodes quem audit
 regē natū infantē pdere: ne illo crescēte pos/
 set regnum amittere. Iudei nolētes habere
 dei filiū regē: vbi x̄ps nascere: herodi pdūt:
 atq; de vni⁹ infantis nece vtrozūq; volūtas
 astringit. Postq; em̄ herodes iudeis narra/
 tib⁹ didicit vbi x̄ps occidēd⁹ posset inueniri:
 vocans ad se magos: temp⁹ ab eis req̄siuit
 stellę: missosq; in bethlē ait: Ite diligenter
 querite de puero: vt et ego veniēs adorē eū.
 Habia dolosa: qd i ore et corde loq̄ris mala:
 Aliud em̄ habet tua lingua: aliud clamat cō/
 scia: Teipm decipis talia cogitando. Erras
 falleris et fallis. Frustra i malo vigilat falli/
 tas: nō a te sicut de te inquiriū veritas. Ecce
 audiūt magi: aliud quidē foris dicentē: sed
 nesciūt te int⁹ aliud cogitantē: et pergūt ita
 vt ampli⁹ ad te nō reuertent. Ille enim eos
 admonebat q; sapiētia tuā deridēs: h magos
 facere p̄cepit qd rex iusserat ver⁹: nō qd sub
 dolo psuaserat falsus. Per aliā inq; euāge/
 lista viā regressi sunt in regionē suā. Verū
 cū te a magis delusū sensisses herodes: vo/
 luisti oēs infantes terrę illi⁹ pdere: vt vnum
 quē q̄rebas possis occidere. Sed ille spōsus
 n̄ q; p̄cessit de thalamo suo: vt ex ore infan/
 tiū et lactentiū p̄ficeret laudez: sinit implere
 voluntatē tuā: vt etas q; lingua pp̄ria x̄pm
 nō poterat p̄fiteri: testimonio mortis sue: et
 crudelitas imanis demonstraret tua: et ad nu/
 ptias celestis spōsi infantū cōgregaret tur/
 ba. Dic herodes si te christ⁹ id offēdit: q; ei⁹
 magis annūciatib⁹ audisti regnū? Quid te
 offenderūt hi q; tecū adūsus x̄pm sentiebāt
 p̄ncipes iudeoz: q; filios inflicēs ipos ma

gis atrocissima pena in suis filijs afflixisti:
 Itā x̄pm minie iuenire potuisti. S; qd tecū
 diuī agā: ipos pueniā iudeos q; dū infantē
 christū noluerūt agnoscere: filios suos pro
 illo cōpuli sūt amittere: q; qdē occidit mor/
 tiq; pp̄inavit herodes vester amic⁹: S; his
 imortalitatē eternāq; vitā donauit x̄ps: quē
 vestrū etiā nūc dicitis inimicū. Vos inq;
 cōuenio o iudei: qui vsq; in hodiernū diem
 negastis filiū dei. Nōne vox v̄sa illa ē q; eū
 videbatis miracula faciētē: atq; temptātes
 dicebatis: quousq; aīas n̄fas suspēdis? Si
 tu es christ⁹: dic nobis palā. Ille autē ad cōst/
 derationē miraculoz vos mittebat dicēs:
 Opera q; ego facio ipsa testimoniū de me p/
 hibent: vt christo testimoniū dicerēt nō ver/
 ba sed facta. Vos autē nō agnoscētes salua/
 torē q; opabat salutē in medio v̄sę terrę: adij/
 ciētes in malo aīstis: Tu de teipso testimo/
 niū dicitis: testimoniū tuū non est verū. Sed
 ad hęc ille qd vobis respōderit adūtere no/
 luisti. Nōne scriptū est in lege v̄sa: q; duoz
 hoīm verū sit testimoniū? P̄guaricatores
 legi intēdite legē. Testimoniū q̄ritis d x̄po:
 et in lege v̄sa sc̄ptū ē: q; duoz hoīm testioniū
 verū sit. Procedāt de lege v̄sa: nō tñ duo s;
 etiā plures testes x̄pi: et cōuincāt auditores
 legis nec factores. Dic esaiā testimoniū x̄po.
 Ecce inq; d̄go i vtero cōcipiet et pariet filiū:
 et vocab̄ nomē ei⁹ emanubel: qd ē iterptatū
 nobiscū deus. Accedat et ali⁹ testis. Dic et tu
 hieremia testimoniū x̄po. Ihic ē inq; de⁹ n̄
 et nō estimabit ali⁹ absq; illo: q; inuenit oēm
 v̄sā sciētē: et dedit eā iacob puero suo: et isrl̄
 dilecto suo. Post hęc in tris visus ē: et cū ho/
 minib⁹ cōuersat⁹ est. Ecce duo testes idonei
 ex lege v̄sa: ex quoz testioniō nō sūt cōpun/
 cta corda v̄sa. S; alij atq; alij ex lege x̄pi te/
 stes introducant: vt frōtes durissimę inimi/
 corū p̄terant. Veniat et ille daniel sanct⁹: iu/
 uenis qdē etate: senior dō sciētia ac māsue/
 tudine: cōuincat oēs falsos testes: Sic cōu/
 cit seniores ipudicos: ita suo testimonio x̄pi
 conterat inimicos. Dic sancte daniel: dic de
 x̄po qd nosti. Cū venerit inq; sc̄tū sc̄toz ces/
 sabit vnctio. Quare illo p̄sente cui insultā/
 tes dicebat: Tu de te testimoniū dic: testio/
 niū tuū nō ē verū: cessauit vnctio v̄sa: nisi q;
 ip̄e ē q; venerat sc̄tū sc̄toz? Si vt vos dicat
 nōdū venit: s; expectat vt veniat sc̄tū sc̄toz:
 demōstrate vnctionē. Si autē qd v̄sę ē cessa/
 uit vnctio v̄sa: agnoscite venisse sc̄m̄ sancto

Lud. 2.

Dan. 3.

Abi. 5.

Ps. 18.
Ps. 8.

Ca. 11.

Job. 10.

Ps. 75.
Job. 8.

Dan. 17.

Esa. 7.

Baruch. 5.

Ca. 12.

Daniel 9

*Fidei christiana
probatio
op̄y op̄ifere lan*

presens foris

Sancti Augustini de tempore

- ri. Ipse est enim lapis abscisus ille de monte sine manibus concidentium: id est christus natus de virgine sine manibus complectentium: qui tantum creuit: ut mons magnus fieret: et impleret vniuersam faciem terre.
- Esa. 2.** De quo monte dicit propheta: Venite ascendam ad montem domini. Et de quo David
- Ps. 67.** dicit: Mons dei: mons vberimus: ut quid suspicamini montes incaseatos: montem in
- Matt. 16.** quo placuit deo habitare in eo? Cum enim ipse dominus christus discipulos suos interrogaret quem dicerent esse homines filium hominis: Responderunt: Alii Heliam: alii Hieremiam: aut vnum ex prophetis. Et ille: Ut quid suspicamini montes incaseatos: montem in quo placuit deo habitare in ipso? Hunc cognouit Petrus dicens: Tu es christus filius dei. Agnouit montem: et ascendit in montem. Testimonium dixit veritati: et dilectus est a veritate. Supra petram fundatus est Petrus: ut montem susciperet illum amando: quem ter negauerat timendo. Dic et tu
- Ea. 13.** Moyses legislator: dux populi israel testimonium christo. Prophetam vobis excitabit deus de fratribus vestris. Omnis anima que non audierit prophetam illum: exterminabitur de populo suo. Prophetam autem dicitur christum: ipsius audi in euangelio christum:
- Matt. 13.** Non est inquit propheta sine honore nisi in patria sua. Accedat autem David sanctus testis fidelis: ex cuius semine processit ipse: cui lex et prophetarum testimonium dicunt: dicat et ipse testimonium christo. Adorabunt inquit eum omnes reges terre: omnes gentes seruient illi. Cui seruient? Dic cui seruiet? His audire cui seruient? Dixit dominus domino meo: sede ad dexteram meam: donec ponam inimicos tuos scabellum pedum tuorum. Et ex
- Ps. 7.** pressius atque nominatim: Quare inquit tumultuatque sunt gentes: et populi meditati sunt inania? Astiterunt reges terre et principes conuenerunt in vnum: aduersus dominum et aduersus christum eius. Accedat et alius testis.
- Abachuc. 3.** Dic et tu Abacuc testimonium christo. Domine inquit audiui auditum tuum et timui: consideravi opera tua et expaui. Quare opera dei iste miratus expaui? Numquid fabricam mundi iste miratus expaui? Absit. Sed audi quod expaui. In medio inquit duum animalium innotesceris. Opera tua deus: Verbum caro factum est. In medio duum animalium cognosceris. Qui quousque descendisti: expauescere me fecisti: quia verbum per quod facta sunt omnia: in presepe iacisti. Agnouit possessorem bos suum: et asinus presepe domini sui. In medio duum animalium cognosceris. Quid est in medio duum animalium cognosceris: nisi aut in medio duum testamentorum: aut in medio duorum latronum: aut in medio moysi et helie cum eo in monte sermocinantium? Ambulauit inquit verbum: et exiit in campis. Verbum caro factum est et habitauit in nobis. Hoc et Hieremias ait: Post hec in terris visus est: et cum hominibus conuersatus est. Ecce quomodo conueniunt sibi testes veritatis: ecce quomodo conuincunt filios falsitatis. Sufficiunt vobis ista o iudei: An ad huc ad vestram confusionem ex lege et ex gente vestra alios introducemus testes: ut illi testimonium prohibeant: cui perdita mente insultantes dicebatis: Tu de teipso testimonium prohibes: testimonium tuum non est verum? Quod si velim ex lege et ex prophetis omnia que de christo dicta sunt colligere: facilius me tempus quam copia deserit: Verumtamen senem illum ex gente vasa natum: sed in errore vasa non relictum Simeon sanctum in medio introducama: qui meruit decrepitus teneri in hac luce: quoad usque videret veram lucem. Quem quidem iam gratas compellebat ire: sed expectabat suscipere quem sciebat venire. Cum iste senex admonitus esset a sancto spiritu quod non ante moreretur quam videret christum dei natum: quem cognoscens venit ad templum. Ubi vero eum portare manibus matris vidit: et diuinam infantiam pia senectus agnouit: tulit infantem in manibus suis. Ille quidem christum ferebat sed christus senem regebat. Regebat quod portabatur: ne ille ante premissum a corpore solueretur. Quid tamen dixerit: quem tamen confessus fuerit: aduertite inimici: non christi sed vestri. Benedicens deum exclamauit senex et dixit: Nunc dimittis domine seruum tuum secundum verbum tuum in pace: quia viderunt oculi mei salutare tuum. Illi etiam parentes Iohannis: Zacharias et Helisabet: iuuenes steriles: in senecta fecundi: dicant etiam ipsi testimonium christo. Dicant de christo quod sentiunt: et teste idoneum christo nutriant. Hiunt enim suo paruulo nato: Tu puer propheta altissimi vocaberis: preterbis enim ante faciem domini parare vias eius. Ipsiusque matri et virgini Helisabet ait: Unde mihi ut veniat mater domini mei ad me? Ecce enim ut facta est vox

Sancti Augustini de tempore

Non erit in reb⁹ hominū sublime vel altū.
 Jam equant⁹ campis mōtes ⁊ cerula ponti.
 Omnia cessabit: tellus cōfracta peribit.
 Sic pariter fontes torrent: fluminaq; igni.
 Et tuba tūc sonitū tristē demittet ab alto
 Orbe: gemēs factū miser varioꝝ laboreꝝ:
 Tartareūq; chaos mōstrabit ira dehiscens.
 Et corā hic dño reges sistent ad vnū.

Recidet e cęlo: ignisq; ⁊ sulphuris amnis.
 Hęc de christi natiuitate: passione ⁊ resur-
 rectione atq; secūdo eius aduentu ita dicta
 sūt: vt si quis in gręco capita horum versū
 discernere voluerit: inueniet *Ἰησοῦς Χρῖ-
 στος υἱὸς θεοῦ σωτῆρ*: Id ē Ies⁹ christ⁹
 fili⁹ dei saluator. Qd et in latinū translatis
 eisdem versū⁹ apparet: p̄ter q̄ gręcarū lit-
 terarum proprietates non adeo potuit obser-
 uari. Alios versus sibyllinos christi pas-
 sionem apertius demonstrantes intentissi-
 me audiamus.

In man⁹ iniquas ⁊ infidelīū postea veniet.
 Dabunt deo alapas manibus incestis.
 Et orib⁹ imūdis expuet saluas venenosas.
 Dabit aut in xbera oīno innocēs dorsum.
 Et colaphos accipiēs tacebit: ne q̄s aḡscat
 Qd verbū ⁊ vnde venit: vt mortuis loquat
 Et coronam portabit spineam.

In cibū aut fel: ⁊ in sitim acetū dederūt
 Inhospitalitatis hanc mōstrabāt mēsam.
 Ipsa em̄ stulta: deū tuū nō cognouisti
 Rudentē mortalib⁹ mētibus: ⁊ spinis
 Coronasti corona: horridūq; fel miscuisti.
 Templi vero velum scindes: ⁊ die
 Adedio: nox tenebrosa nimis trib⁹ horis.
 Et mortis fatum finiet trium dierū somno
 suscepto:

Et tūc a mortuis regressus in lucē venit.

R Prim⁹ resurrectionis initū reuocat⁹ ostēdit.
 Ca. 17. Credo iam vos o inimici iudei tantis te-
 stibus ita obrutos cōfutatosq; esse ipsa ve-
 ritate: vt nihil vltra repugnare: nihil q̄rere
 debeatis. Qui ⁊ si ip̄a veritate cui nimia in-
 sapientia vel potius amentia: cū oīa nosse-
 tis q̄ de christo eēt dicta atq; cōscripta: in-
 uerēcūda etiā fronte dicebatis: Tu de teip̄o
 Job. 2. testimoniū dicis: testimoniū tuū nō est ve-
 rū: Ceterū tamē vt diuine maiestatis veritas
 luceat: supra tot testīū h̄claros voces
 vniuersa creatura testimoniū dixisse
 vniuersa p̄clamat. Nōne cęlum testimoniū
 dixit: q̄ nouū sydus i noua hominis p̄genie
 velut lingua ⁊ digito quo potuit natū deū

hominē gentibus demōstrauit? Nōne ma-
 re testimoniū dixit: quādo oblit⁹ quodāmo-
 do natura sui liquidus humor soliditate su-
 scepra sui domini portauit imp̄ssa: vt imple-
 ref illud quod dictum est: In mari em̄ via
 tua: ⁊ semitę tuę in aquis multis: q̄ eleua-
 tum seruum christi supra se capientē: vt de-
 monstraret quātum interesset inter creaturā
 ⁊ creatorē: limphis vnda pet̄ꝝ absorbuisset:
 nisi dominus rerum mergenti petro manū
 porrexisset? Nōne terra testimoniū dixit:
 quando eius cōspersa salua ex ea cęci nati
 oculos inungēs: lumē non vidēti restituit:
 ⁊ fabrica qd minus habuit e limo terre arti-
 fex repauit: qui totū hominē de terra ante
 formauit? Nōne inferna christo testimoniū
 pbibuerūt: q̄ vita sua perdita Lazarū quē
 dissoluendum acceperant integrū p̄ quadri-
 duū reseruauerūt: vt incolumem redderent
 cum vocem domini sui iubentis audirent?
 Quid in ipsa eius passione actum sit? Nōne
 contra vestrā impudentiā ferocēq; amē-
 tiam ipsam quodāmodo publicam lucem
 testem citabo: sicut putabatis: homo tantū
 a vobis interficiebat christ⁹? ⁊ si tñ esset
 vobis parcere debuistis: vt manus vestras
 alienas redderet: a sanguine innocētis. Que
 cęcitas infusa est in cordibus vestris: vt nec
 illa tāta terreret medio die solis obscuritas:
 ⁊ int̄ ei⁹ radios claros amputata lux: nox re-
 cōdit in diē: imo nox vsurpauit i diē: nec cur-
 sū ordinis seruauit: ⁊ obtenebraf cęlū: luger
 fra: velū tēpli scindit: pet̄ꝝ rescindunt: in-
 ferna reserant: oīs pene creatura expauescit
 mortē christi: Nec tamē in his tantis aper-
 ti sunt oculi v̄ri? Q̄ iudei: demones qui v̄sa
 corda possederūt dixerūt: Scimus qui sis: quid
 venisti ante tempus pdere nos: ⁊ vos
 dixistis: Tu de teip̄o testimoniū dicis: testi-
 moniū tuum non est verum. Sed nō intelli-
 gentes actiones vestras: egistis causas ve-
 stras. Deniq; nostrę saluti militabat vestra
 malicia. Ille enim qui ad hoc venerat vt p̄
 nob morerē: insanas voces: Crucifige cru-
 cifige damantiū vt homo nō expauit: quia
 vt deus ante eas h̄uidit. Quātum labora-
 stis vt discipulū Judam pecunia corrumpe-
 retis: ⁊ a malo venditore alij emptores christi
 nō possidendū comparetis: nūdinas
 malas agentes animę vestre quādo fide-
 batis precium salutis nostrę: Quātū labo-
 rastis vt iudicē a v̄ro scelere man⁹ lauante

Matth. 14.
 Ps. 76.

Matth. 14.

Job. 9.

Sc. 2.

Job. 11.

Ward. 7.

Job. 2.

Ca. 18.

Luc. 25.

Matth. 26.

Matth. 27.

Sermo .III. In vigilia Nati. dñi Ser. I.

calumnijs cesaris noie opposito opprimere-
tis vt id impleret qđ fieri volebatis: quātū
laborastis vt christ⁹ occideret ⁊ latro dimit-
teretur: quātum laborastis vt christus cōtu-
meltam pateret: spinis coronaret: in ligno
suspenderet: lancea perforaret: quātum clau-
stis: sed omnis iste labor vester fructus ē no-
ster. Deniq; a vobis christus occidit: nobis
resurgit: a vobis in ligno suspenditur: cla-
uis confixus in cruce detinet: ⁊ a ducib⁹ no-
stris discipulis suis in medio eorum clausis
ianuis inuenit. Pecunia milites corrupēdo
christi resurrectionē opprimere voluistis:
Et ecce eius resurrectio toto mundo iā cele-
bratur: ⁊ qđ dedistis iā perdidistis. Imple-
re nō potuistis qđ voluistis: audite iam qđ
audire non vultis. Die tertio a mortuis re-
surgens: assumptus in celū: sedet ad dextrā
patris: dispersit vos per nos vniuersas ter-
ras: vt vbiq; prophetias de ei⁹ natiuitate:
passiōe: quecūq; dicta sūt vos pferat: atq;
lucernā legis tanq̄ lignea candelabra sen-
su carētia gentib⁹ ministratis. Qđ propter
ea factum esse cognoscite: ne gētes hęc om-
nia que agunt dum predicat a nobis dice-
rēt fuisse pfecta. Hęc etiā ipsā vestrā disper-
sionem fuisse p̄dictam: Dauid ppheta de-
clarat dicens: **Ne occideris eos nequando**
obliuiscant legem tuam: sed disperge eos
in virtute tua. Dispersio hęc ē vestrā testi-
moniū perhibet christo cui dixistis: Tu de
te testimoniū dicias: testimoniū tuum nō est
verum ⁊c. vbi ex vestro testimoniū inimico
rū alij inimici confundant: qui christum ma-
gicis artibus fecisse dicunt quecūq; fecit mi-
racula. Nam ⁊ hoc qđ mortuus colitur magi
qđ potentie deputanda esse contendit: pro-
ferre codices ppheticos. Iudgi christi ini-
mici: vt ex ipsis alij pagani conuincant ini-
mici: pphetas anteq̄ longe nasceret ante
se p̄misit: qui omnia que superius diximus
p̄dixerunt. Hinc iaz iudicate que recta sapi-
tis: nūquid si magicis artibus fecit vt cole-
ret vt mortuus: magos miserat anteq̄ na-
tus: Confundimī: corrigimī qđ talia de chri-
sto vel sentitis vel creditis vel dicitis: Con-
fundimī ⁊ vos iudgi qui lucernam legis i
manib⁹ habētes: alijs lumē p̄betis: vos
in sanctis intendere nō curastis: sed expec-
tatis quidem ⁊ vos vt veniat qui ventu-
rus ē. Et veniet: s̄ nō sic vultis veniet: veni

et excelsus ille qđ a vobis interfect⁹ est: nul-
lius criminis reus: manifestus veniet deus
⁊ videbitis iudicantē que p̄tempistis mira-
cula facientem. Qualis erit tunc ⁊ vestrā cō-
scientia: cum vobis ille nullam iam exhibet
patientia: quia vos inuenit in anima mor-
tuos. **Credimus i spiritū sanctū: que**
nos credim⁹ deum: equalem patri ⁊ filio ma-
nentē in patre ⁊ filio: regnantē cum patre et
filio: trinitas vna et tertia in vnitae p̄sona
spiritū sanctus: qui operatur omnia in om-
nibus. Hunc et arriani blasphemant: patri
filioq; esse minorem: hūc eorum errorem ille
euangelista reuocat dicens: Si quis dixerit
verbum in filium remittet illi: si quis dixe-
rit verbum in spiritū sanctū non remittetur
illi nec in isto nec in futuro seculo. Quid est
arriane quo p̄gressa fuerit imanitas tua: di-
cis verbum in filium hominis: qđ fm diuini
tatem filiū dei asseris esse minorem: dicias ver-
bum in spiritū sanctū in ipsa illa indiuidua
vnitae etiā filio esse minorem: dicendo tale
verbum de verbo: tale verbū de spiritū san-
cto: non remittitur nec hic nec in futuro se-
culo peccata tua: et tu rebaptizādo pollice-
ris dimittere aliena. Donum spiritū sancti
agnoscimus esse remissionem omniū pec-
ccatorum suffragante nobis ipsa veritate qđ
post resurrectionē suam ait discipulis suis:
Accipite spiritū sanctū: si cui remisistis pec-
cata: remittunt illi: Vos autē sacrilego ausu
quibus iam christi dono et spiritū sancti p
baptismū ⁊ originalia ⁊ p̄p̄ia cuncta dimi-
sist omnino peccata: in iam baptizatis ex-
ufflatis christum: respicistis spiritū sanctū:
⁊ renatum non abluere sed sordidare: nō li-
berare sed obligare: non viuificare sed mor-
tificare cōtendistis. Nec mirū si has ruinas
quotidie fabricatis: qui petram integram
christū in sūdamēto habere nolulistis: qđ ave-
stro errore separat veritatis filios quos sic
fouet vt nutriat: nō sic vt tu blandiēdo de-
cipiat vt occidat. Apud catholicā fidē dile-
ctissimi noueritis tm̄ esse verā fidē: germa-
nā pacē: p̄petuā salutē. Hō em̄ i angulo ē: s̄
vbiq; tota est. Siq; ab ea discesserit atq; in
heretico: si errori se tradiderit: vt fugitiuus
seru⁹ iudicabit: nō vt fil⁹ adoptiu⁹: nec ad
vitā eternā resurget s̄ poti⁹ ad dānatōz: qđ
bonis malisq; p̄mittit resurrectio. Qēs qđ ē
resurget⁹ ait ap̄lus: s̄ nō oēs imutabimur.

Sermo V

In eadem vigilia sermo secundus factus ad fratres in heremo: qui inter sermones ad eosdem habet decimus nonus.

In festo natiuitatis saluatoris nostri Iesu christi: Sermo I

Sermo V.

Aluator noster natus de patre sine die per quem factus est omnis dies: voluit in terra habere natalem hunc diem quem hodie celebramus. Quisquis in die miraris: eternum mirare potius ante omnem diem permanentem: omnem diem creatum: in die nascentem a malicia diei liberantem. Adhuc mirare. Que peperit mater et virgo est. Quem peperit: et infans et verbum est. **A**de

Luc. 2. rito celi locuti sunt: angeli gratulati: pastor-

Matth. 2. res letati: magi imitati: reges turbati: paruuli coronati. Lacta mater cibum nostrum: lacta panem de celo venientem: et in presepe pot-

Isa. 1. situm velut piorum cibaria iumentorum. Illic enim cognouit bos possessorem suum: et assinus presepe domini sui. Circumciso scilicet et

Ep. 2. preputium coherendo lapidi angulari: quorum primitie fuerunt pastores et magi. Lacta eum qui talem fecit te: ut ipse fieret in te: qui tibi et munus fecunditatis attulit conceptus: et decus virginitatis non abstulit natus: qui sibi prius quam nascere: et vterum de quo nascere: et diem quo nascere elegit. Et ipse

Ps. 44. condidit quod elegit: ut ille hinc procederet de thalamo suo quo mortalibus oculis posset videri: et augmento lucis annuum se lucem mentium venisse testari. Prophete cecinerunt conditorem celi et terre in terra cum hominibus futurum: angelus annunciat creatori carnis: et spiritus in carne venturum. Salutauit

Luc. 1. et 2. Iohannes ex utero in utero saluatorem: Simeon senex deum agnouit infantem: Anna vidua virginem matrem. hec sunt testimonia natiuitatis tue domine iesu: antequam tibi fluctus subtermerent calcanti: cederent imperanti: antequam ventus te iubente siluisset: mortuus te vocante vixisset: sol te moriente paluisset: terra te resurgente tremuisset: celum te ascendente patuisset: antequam ista et alia mirabilia in iuuenilis tui corporis etate fecisses. Adhuc in manibus matris portabaris: et iam

Isa. 7. visus orbis agnoscebaris. Ipse puer paruulus ex semine israel: et ipse nobiscum de emmanuel. Que est illa nostra generatio saluato-

In natiuitate dñi Ser. I.

ris qua gignenti patri coeternus est: quando hanc generationem ex virgine mundum expauit: quam pia fides agnouit et tenuit: infidelitas autem irrisit: superbia tumuit superata. Que nam est illa generatio: quia in principio erat **Job. 1.** verbum: et verbum erat apud deum: et deus erat verbum. Vel quod est hoc verbum: quod dicitur antea non fuisse: quo dicto non siluit qui dicebat: quod est verbum sine tempore: per quod facta sunt tempora. Verbum quod labia nullius aperuit conceptum clausit vel finitum. Verbum quod initium non habet ex ore loquentium: et aperuit ora mutorum. Verbum quod linguis gentium disertis non fit: et linguas infantum disertas facit. Que nam est illa generatio: cui pater moriendo non cedit: quia non eum viuendo precedit. Segregata ab omnibus locorum temporumque interuallis: ab omni disensione spaciorem: quam vel in diebus: vel in corporibus sentire consueuimus: Reuemus ad eum quantum ipso **L** adiuuante animam nostram possumus: si quo modo capere valeamus et natum non preuenientem qui gignit et gignentem non subsequenter qui gignitur patrem et filium: nec pariter patres: nec pariter filios: et pariter eternos. Non utrumque generantem: nec utrumque nascentem: sed alterum siue altero non uiuentem. Et patrem sempiternum genuisse: et filium sempiternum natum esse. Cogitemus si valeamus: si non valeamus credamus. Non est quod hic vicere volumus: sed tamen non longe possumus est ab vno quoque nostrum. In illo enim viuimus: mouemur et sumus. **Act. 17.** Transcendam carnem nostram in qua parentes ante filios viuunt: quia ut filios possent generare creuerunt: et filijs crescentibus iam senescunt. Nondum natis filijs parentes vixerunt: quia et parentibus mortuis filij victuri sunt. Transcedamus et animas nostras: pariunt et ipse aliquid cogitando quod secum habet sciendo: et possunt amittere obliuiscendo: quia et non habebant antea nascendo. **Job. 1.** Cuncta corporalia et temporalia et mutabilia transcendamus: ut videamus super omnia per que facta sunt **Job. 1.** oia. Ascensus noster in corde est: quia et illud quo ascendimus prope est. Longe autem ab illo sumus: in quantum dissimiles sumus. Ascendit ergo ad eum sua similitudo quam in nobis fecit et refecit: quam nondum perfecte palpitat infirmus aspectus: et ineffabilem candorem lucis eterne non potest intueri. **Lui** ergo ful-

Sancti Augustini de tempore

Isa. 55. gorem mentis acies nōdum capit: generati-
Job. 1. onem eius quis enarrabit? Sed verbū caro
D factum est: et habitauit in nobis. Hanc ergo
 generationē cuius hodiernū celebram⁹ diē:
 hanc in qua dignatus est venire per israel: et
 fieri emanubel nobiscū de⁹ in carnis infirmi-
 tate: non nobiscū in cordis iniquitate: acce-
 dens ad nos per id qđ assumpsit ex nostro et
 liberans nos per id quod māsit in suo. *Uisitauit*
quispe dominus seruos suos per mor-
talem infirmitatē. Hanc ergo generationem
 cuius utcunq; capax est humana fragilitas:
 non illam quē sine tempore manet: sine ma-
 tre super omnia: sed istam quē in tempore fa-
 cra est sine patre inter omnia: hūc virginis
 filium et virginū sponsum: de incorrupta ma-
 tre nascentē et incorruptibili veritate fetan-
 tem: laudemus: amemus: adoremus: vt in
 eius misericordia de astutia diaboli fili trīū-
 phemus. Diabolus ad nos decipiēdos cor-
 rupta fēmina mente subrepsit: *Christus ad*
nos liberandos incorrupta fēmina etiā car-
ne pcessit: qui est benedictus in scula scū-
lorum: Amen.

Sermo VI. In eodem festo: Sermo II

A In principio erat verbum et verbum
 erat apud deum: et deus erat verbū.
 Qui in principio erat intra se cōclu-
 dit omne principū. *Ex matre dō initū sum*
psit: sicut legim⁹ per Esaiam: Ecce virgo in
utero accipiet et pariet filium: et vocabit nō-
mē eis emanubel: qđ ē interpretatū nobiscū
deus: id est latēs in humana fragilitate ma-
iestas: Sicut in Johanne euāgelista legim⁹:
Job. 1. Et dñū caro factū ē et habitauit in nob: id est
 in fragilitate corporis nostri. *Item de Aba-*
riē virginis generatiōe: Et porta erat clausa
et non est aperta. Tanq; si interrogaretur cur
aperta non esset: adiecit: Quia domin⁹ trās-
uit per eam. Porta clausa: id est signaculum
pudoris immaculatę carnis integritas. Nō
enim est violata partu: quę magis est sancti-
ficata conceptu. Item de christi gemina dei
Gen. 2. hominisq; substantia: *Et erunt inquit duo in*
carne vna: id est deus et homo vn⁹ christus.
Quō apostol⁹ de christo et ecclesia: id de chri-
Ep. 5. sti corpore pcepit intelligi: sicut ait: *Et erūt*
duo in carne vna. Ego autem dico in christo
et in ecclesia. Quō aperte exposuit ad Roma-
Ro. 9. nos: *Patres nostri ex quib⁹ christ⁹ fm carnē.*

asseruit homis: cōsequēter asserit pprietatē
 dei dicens: *Qui est sup omnia deus benedi-*
ctus in scula. Tam perfecta hic filij eminen-
tia declaraf: vt dici de patre maiora nō pos-
sint. Nam si initiuz haberet non esset super
omnia: sed inter omnia quę pro conditione
facturę intra initū continent. Sed christus
qui equalis ē patri: nulla tēporis: nulla etat-
is lege cōcludit: Euidēter et ad philipēses
ap. 1. ap. 1. duas christi natiuitates et duas sub-
 stantias pdicat dicens: *Qui cū in forma dei*
esset: formā serui accepit. Quib⁹ regulis ple-
na sunt volumina noui et veteris testamēti.
Similiter et Job p. 19. predicat eximius ppbeta-
rū: Et in carne mea videbo deum. Quod de
illo tempore ppbetauit: quando christi dei-
tas habitu nostrę carnis induta est. Quia
ergo vt p. 1. sumus: verbū caro factū est: Job. 1.
et duos esse cōstat hoīem et deū i carne vna:
modo homo loquit patri: modo de⁹: modo
uisibilis ex matre: modo inuisibilis ex patre.
Da verba homis. Ipse in euāgelio dicit: Si
Luc. 9. lius hominis nō habet vbi caput suum reclī-
 net. *ostendat hic pauper filius homis diui-*
tias suas in gloria diuinitatis. Omnia inqt
Job. 16. quę pater habet: mea sūt. *Dum dicit: omnia:*
nihil hic reliquit quod minus haberet a pfe.
Omnia: id est vnus deitatis potentia: sub-
stantia: maiestatē. Quis cum minorē dicere
nō tremiscat: qui se patri generaliter et p om-
nia veridicus testis exequat: sicut de eo euā-
gelista p. 1. nunciat: Ideo volebant eum iudē
interficere: q; patrē suum dicebat deū: equa-
lem se faciens deo. Et ad philipēses: Non
rapinā arbitrat⁹ est esse se equalē deo: id est
equalitatē diuinitatis quā rebellis angelus
assumere voluit per rapinam: christus posse
dit per naturā. Ergo credas et: cū se in homi-
nis substantia p. 1. fitet equalē. Loquat filius
homis: Pater inquit maior me est. Loquat
Job. 14. filius dei: *Ego et pater vnum sumus. Quasi*
Job. 10. homo esurit: quasi deus quinq; milia esurī-
 tium quinq; panib⁹ obsequio creaturę sug-
 exat. *Quasi homo in cruce pendet: qua-*
si deus in paradysum de cruce latronē gestis
per omnē mūdum loquētib⁹ introducit di-
Luc. 15. cens: *Amen dico tibi: hodie mecū eris in pa-*
radiso. Quo tempore corpus dñi in tumulto
fuit: anima i inferno: diuinitas in paradiso:
in celo et vbiq; intra se oīa supeminēs suę ma-
iestatis imensitate complectens. Scdm ho-
minē minor dicit: quando comprehenditur:

flagellat: crucifigit: morit: sepelitur: Scdm
 deum p virtutē resurrectionis in celestia sub-
 limat. Quasi hō suscepta morte: qñ de' su-
 per mortē. Scdm hanc regulā modo paup
 est: modo diues: modo minor: mō equalis:
 mō dñs: mō seruus. Tūc ergo minor credat
 patre: qñ angelorū conditor: paulomin' ab
 angelis minorat: sicut in octauo psalmo le-
 gimus: Abino:asti eū paulomin' ab ange-
 lis. Tūc ergo patre minor dicat: qñ fui for-
 mā suscepisse p scribit: qñ etiaz matre iunior
 inuenit: quādo ipse de se in vicesimo primo
 psalmo dicit: Foderūt manus meas et pedes
 meos: dinumerauerūt omnia ossa mea. Quā
 aut minor patre fm carnē et fm hominē nū-
 cupef: inumeris scripturarū testimonijs de-
 clarat. De ei' diuinitate ita ad Titū apłus
 dicit: Apparuit gratia dei saluatoris nři. Et
 iterū: Expectantes beatā spem: et aduentū
 glorię magni dei et saluatoris nři iesu christi.
 Immane piaculū est vt p infidelis hominis
 blasphemias minor eē dicat: quem magnū
 deum ipsa veritas profitet. Nam et thomas
 apłus in euāgelio Johānis vbi post resur-
 rectionē corpus hominis crucifixi p clauorū
 signa cognouit: deū qui intra hominē late-
 bat apostolica et euāgelica auctoritate con-
 fessus est: ita dicens: Dñs meus et de' meus.
 Si fides assit: aperta est ratio qua christus
 nūc minor: nunc equalis patri sacris volu-
 minibus asserat: sicut ipse de se dicit: Ego
 primus et nouissimis. Indubitāter agnosce
 q̄ priorem nō potest habere qui primus est.
 Item: Ego sū alpha et o. Et sicut alpha lit-
 terā nulla pcedit: ita et filiū dei nulli secundū
 constat esse: quia deus est. Quid responde-
 bimus eis qui spiritū sanctū aut minore di-
 cunt: aut (quod sceleratius est) ministeriale
 magis q̄ deū abrupta impietate pnūciant?
 Quomō creatura dicitur: qui dñi creator ex
 maria comprobat: sicut legimus: Conceptus
 de spū sancto: natus ex maria virgine: Chri-
 stus em̄ non de substantia spū sancti: sed de
 potestate: nec generatione: sed iussione et be-
 nedictione conceptus est. Et sicut a patre ita
 etiā a spū sancto ad redemptionē nostrę ma-
 licie destinat' ē: ipso de se p Esaiā loquēte:
 Abisti me pater et spūs eius. Si spū sanct'
 minor creditur: quomō se filiū sicut a patre
 ita etiam a spū sancto missum esse testatur?
 Spū sanctus ipse locutus est in apłis: ipse
 efferbuit in pphetis: dicēte beato apostolo

Petro in epistola sua: Nō inquit ex homini-
 bus allata est pphētia: sed spū sancto inspi-
 rati locuti sunt sancti dei homines. Et salua-
 tor in Mattheo ita ait ad discipulos suos:
 Nō vos estis qui loquimini sed spū sanct'.
 Similiter et dauid plenus spū sancto: quis
 p eum loqueret: manifesta voce denunciat
 dicens: Audiā quid loquat' i me dñs deus.
 Hęc est inquā via lucis: cuius in cōfessione
 aperitur ostiū salutis. Itaq; qui in hanc p-
 fessionē ingrediunt: beatitudinē eius ad-
 piscunt. Beatitudo ei qui confitet deū pa-
 trem et filium et sanctū spiritū. Beatitudo ei
 q̄ cōfitet solū deū patre et filiū et sanctū spū.
 Beatitudo ei q̄ confitet vnū omnipotentē
 deū patre et filiū et sanctū spiritū. Beatitudo
 ei qui confitet vnū summū deū patre et filiū
 et sanctū spiritū. Beatitudo ei qui cōfiteretur
 vnum deum patre et filiū et sanctū spū sem-
 pitemū esse. Beatitudo ei qui cōfiteretur indi-
 uisam substantiā esse patris et filij et sancti spi-
 ritus. Beatitudo ei qui nihil addiderit vel
 minuerit i vnitatem nature patris et filij et san-
 ctis pū. Beatitudo ei q̄ pfitet omnia bona
 facta fuisse a patre et filio et sancto spū. Bea-
 titudo ei qui confitet vnā equalitatem in
 sempiterna plenitudine deitatis esse patris
 et filij et sancti spū. Beatitudo ei qui fm sin-
 gula nomina trinitatis: id est patris et filij et
 sancti spū p prias tantū psonas distinctas
 esse confitet. Unde oportuit nos ostendere
 eis quos edent vj fructus: maledictio-
 nes omniū male credentiū: sicut scriptū est:
 Maledictus omnis qui nō obaudierit ver-
 ba libri hui': vt faciat ea in corde suo. Ma-
 ledictus qui patris et filij et sancti spū vnā
 sempiternā substantiā esse nō confitet. Ma-
 ledictus q̄ fm tres psonas tres diuisas sub-
 stantias esse confitet. Maledictus qui tria
 principia eorū esse cōfiteretur. Maledict'
 qui solū verū deū patre: et vnicū verū deū filiū:
 et vnicū verum deū sanctū spū nō confitet.
 Maledictus qui vnicū nomē in deitate tri-
 nitatis esse nō confitet. Maledictus qui in-
 diuisam deitatem patris et filij et sancti spū
 nō confitet. Maledictus qui p priā nomina
 psonarum tres deos aut tres dños aut tres
 spūs confitet. Maledict' qui fm singulas
 psonas trina nomina tm̄ distincta patris et fi-
 lij et sancti spū nō confitet. Maledict' qui
 vnā psonam eorū esse confitet. Maledictus
 qui quē patre dicit: hūc eundē et filiū esse deū

2. Petri. 1.

Matth. 10.

Ps. 84.

D

Matth. 27.

E

b

Sancti Augustini de tempore

§ signat. Abaledictus qui patre natū: aut in carnatū: aut passum esse confitef. Abaledictus qui inenarrabiliter filiū & vere natū de substantia patris esse nō confitef. Abaledictus qui hanc natiuitatē factā vel creatam vel conditā esse confitef. Abaledictus q̄ verum filium dei ex voluntate tm̄ dicit esse: et non potius de natiuitate. Abaledictus qui dicit: erat temp⁹ qm̄ nō erat fili⁹. Abaledict⁹ q̄ hāc natiuitatē ex nullis extantib⁹ nō confitef: q̄d̄ greci εἰς οὐρανὸν appellāt. Abaledictus qui diuinitatē filij dei dicit ininitū habere de tpe: ortum ex nihilo: nomen quasi adoptionis ex altero. Abaledictus qui vnū de vno: filiū de p̄e generatū nō p̄fitef. Abaledictus qui impassibiliter filium natū de patre non confitef. Abaledictus qui dicit fuit aliqui pater sine filio. Abaledictus q̄ nō confitef ante omne principū vel inītiū semper fuisse filiū cum patre. Abaledictus qui immortalē deitatem filij dei nō confitef. Abaledict⁹ qui de sempiterno filio dicit nō erat anteq̄ de maria nasceref. Abaledictus qui vnitā deitatem patris & filij & sancti spūs ex charitate cōcordiē tantū esse p̄fitef: & nō magis p̄ hanc ipsam vnitam diuinitatē. Abaledictus qui vnitā deitatem in tres has p̄sonas esse nō cōfitef. Abaledictus qui aduersus vigore censurę diuine scripturę hunc deum vera spiritū paracletū: aut filium patris vel certe facturam vsurpat debere cōfiteri. Abaledictus qui filiū dei verum & hominē verū de maria virgine nuper natum p̄ nostra salute non confitef. Abaledictus qui filium dei hominē tm̄ pro nostra salute cōfitef. Abaledictus qui deum dei filiū sempiternū de assumptione hominis per hoc principū habere assignat. Abaledictus qui deitatem eius passam esse confitef. Abaledictus q̄ incompatibilē deitatem trinitatis pp̄rie ad hominis lineamēta esse confitef: dum scriptū inueniamus: Quia nō sit illi similis quisq̄ deus in celo sursum & in terra deorsum.

Sermo. VII. **In eodem festo: Sermo III**
A ego vos fratres charissimi: vt libē
 r
 ti animo sermones quos dñs dabit
 suscipiatis in hac dulcissima die: in
 qua cōpunctio etiā infidelib⁹ venit: in qua
 misericordia tangit impius: veniam sperat
 cōpūctus: reditū non desperat captiuus: re-
 mediū desiderat vulneratus: in qua nascit̄

agnus: qui tollit peccata mūdi. In cui⁹ na-
 tiuitate qui conscientia purā habet dulcius
 gaudet: qui miserā attent⁹ rimet. Qui bo-
 nus est affectuose orat: q̄ peccator deuotissi-
 me supplicat. Dulcis dies: vere dulcis: & cun-
 ctis p̄nitentib⁹ veniā portans. Promitto
 vobis filioli & certus sum: q̄ in hac die si q̄s
 ex corde p̄nituerit: & ad vomitū peccati re-
 uersus nō fuerit: quodcūq̄ petierit dabit ei:
 tantū in fide nō dubitet: delectationē nō re-
 perat. Hodie totius mundi peccatū tollit: &
 peccator desperat. Sed videte qualis debet
 esse p̄nitentia: quia multi assidue se dicunt
 esse peccatores: & tamē adhuc illos delectat
 peccare. Professio est: nō emendatio. Accu-
 satur anima: non sanaf. Pronūciaf offensa:
 non tollit. P̄nitentiam certā non facit: nisi
 odium peccati & amor dei. Quādo sic p̄ni-
 tes vt tibi amaruz sapiat in animo q̄d̄ ante
 dulce fuit i vita: & quod te prius oblectabat
 in corpore: ipsum te cruciat i mēte: Jam tūc
 bene ingemiscis ad deum & dicis: Tibi soli
 peccaui: & malū coram te feci. Bene tibi soli
 peccaui: quia nullus hominū sine peccato:
 & ideo tibi soli peccaui: q̄ null⁹ est sine pec-
 cato. Da dñe misericordiam misero: qui tādū
 pepcisti criminoso. Inclinet ad remediū hu-
 militas p̄nitentis: quem pmouere nō po-
 tuit diuturnitas peccatoris. Dic illi in fletu
 cordis: aspice ad infelicē pietas immēsa: re-
 spice crudelem misericordia publica. Despe-
 ratus ad omnipotentē venio: vulnerat⁹ ad
 medicū curro: serua pietatem mansuetudi-
 nis: qui tam diu suspēdisti gladiū vltionis:
 dele numerositatē criminū multitudine mi-
 sericordiarū. Ista est filioli vera p̄nitentia:
 qm̄ sic cōuertit q̄s vt nō reuertat: qm̄ sic p̄ni-
 tet vt nō repetat. Sane videam⁹: aliqui ve-
 strū formas & virtutē animoz exercentes: q̄
 in ista die verba mea p̄ sua salute sic audiāt
 vt viriliter mollia vitia abijciāt tanq̄ q̄ pu-
 gnat. Reuera fort⁹ pugnat: q̄ contra se pu-
 gnat. Aperiat aures suas ad p̄cepta christi:
 que fortasse patuerūt hucusq̄ ad audienda
 ludibria. Aperiant oculos suos ad nitore: q̄
 hucusq̄ ad ignominiam patuerūt. Cōpungat
 p̄nitentia criminū: quos hucusq̄ trāspunxit
 delectatio voluptatū. Erigat ad iūcta virt⁹
 que vitia p̄strauerūt. Aperiat medicamēto
 nares suas: q̄bus illis seteat cōsuetudo pec-
 cati. Aperiat ille oculos cordis vobis: q̄ ho-
 die p̄pter nos dignat⁹ est nasci: vt videatis

Job. 1.

B

Ps. 50.

L

Sermo .VII. In Natali dñi Ser. III.

illud qđ putat dulce modo satis esse in breuitate temporum: qđ amarum erit in ignem eternum: qđ graui et ppetua pena punienda erit breuitas delectationis. Delectatio occidit et pterijt: vulnerauit et transiuit: miserum fecit et abijt: infelicem reddidit et reliqđt. **Q** speciosus est animę nitor: qđ felix conscientia bonis operib⁹ plena. Si beatũ se credit qui hoc possidet qđ dimissurus est post mortē: qđ securus est qui illud premiũ sperat qđ nunqđ amissurus est p eternitatē. Si potens est qđ mũdo impar: qđ beatus ē qđ deũ in cōscientia portat. **E**t ideo dulcissimi filij cōcupiscite mūdiciã cordis: habete dilectionē dei et pximi. Peccatores dimittite et dimittetur vobis. Iusti nō peccetis: vt pmaneat christus in vobis. **Q**uę cū ita sint: videt mihi charissimi: vt nascēti dño et redēptori nro vota pmittam⁹ hodie et reddam⁹: sic scptũ est: Clouete et reddite dño deo vřo. **R**os dulciter et cōfidenter voueam⁹: ille dabit possibilitatē vt reddere possim⁹: Ros tñ quicqd illi pmittim⁹: de illo speremus. **E**t fortasse interrogatis me qđ debeatis hodie vouere et reddere. **S**it em̄ multi qđ vonēt: alius palam: alius oleũ: ali⁹ cerã ad lumina nocti: ali⁹ vt vinũ nō bibat p aliquot annos: ali⁹ vt ieiunia certo tempore faciat: alius vt carnes nō comedat. **N**ō est istud votũ optimũ nec pfectũ: **A**dhuc melius volo. **N**on eligit de⁹ nec specie tuã: nec oleũ tuũ: nec ieiuniũ tuũ: sed h̄ qđ te hodie redemit: ipsum offer: hoc est animã tuã. **E**t si interrogas me: quō animã meã quã ipse habet in potestate offerã? **E**t ego respōdebo tibi: quō. **A**horib⁹ sanctis: cogitationibus castis: operib⁹ fructuosis. **A**uertendo a malo: et cōuertendo ad bonũ. **D**amnãdo vitũ: amando deũ: diligēdo pximũ: impēdendo misericordiã miseris: qđ et nos ipsi miserii fuim⁹ anteqđ redimeremur. **D**imittēdo illis qui i nobis peccat: qđ et nos omnes sub peccato fuim⁹. **S**upbiã calcãdo qđ p superbiã p̄mus hō deiectus est. **A**bijcēdo inuidiã: qđ p inuidiã decepti diabolus genus hūanũ. **Q**uę cuz ita sint: erigite animos vestros: et null⁹ sit siue liber siue seru⁹ siue ingenus: qui nō hodie deo votũ offerat simul et reddat: qđ nimis miserũ ē vt deo aliquid nō offeramus de nro: qui animã suã p nobis posuit: et ppter nos cū esset eternus carnē suscepit. **N**ūc itaqđ quicqđ irã contra alterũ tenet: tñ ppter amorē dei dimittat:

et obtulit votũ. **S**iquis cōsueuit iam longa diurnitate in luxuria volutari: respiscat aliquãdo: et excutiat sordes suas p cōpunctiōnē: et clamet in corde suo in oratiōe secreti⁹ ad dominũ: **P**ũssime dñe: misericordissime deus: sufficiat mihi qđ hucusqđ peccauit: qđ cōtempsi: qđ fetoribus carnis meę satisfeci: iam nũc te inspirante vouco me a nequicia mea cōuersurũ. **L**ũ hęc fecerit: et iste obtulit votũ. **S**i iterũ inuidia tenet frēs: et felicitate illius aut actione p̄spera nō delectat qđ est peccatũ vsqđ ad mortē: pmittat et ipse i corde suo meditaturũ se potius actus bonos qđ liuorē eũ habiturũ: **E**t cū fecerit: et ipse obtulit votũ. **S**iquis nō sibi cōsciũ est de homicidio: indicet sibi ipse in corde suo p̄nitentiã: et vindicet in seipsam malã cōscientiã: et statuat sibi ante deum cruciatũ p̄nitentię et spaciũ: et plenũ animũ veneno quē ante cōfusso sanguinis pximi sauciãuit: cruciet per abstinentiã et humilitatē: et cōmunicare nullatenus p̄sumat: vt nō dupliciter se infelix damnet: dñi in corde criminũ horrib⁹ pleno sacratissimũ corpus domini piculose p̄sumit accipere. **Q**đ si qđ se talē agnoscat: et hęc fecerit: et ipse offert votũ. **S**iqđ forte vt assolet detrabere sp̄ p̄sueuit: et alioꝝ actiões obloqui nec suas respicē: voueat hodie deo in corde suo et dicat: **H**ucusqđ de alijs dixi: me nō insperi: ego erã miserior: et alios miseros existimabã: et ideo nũc sufficit qđ peccauit lingua mea: amodo emēdare delibero: **E**cce qđ hęc facit: offert votũ. **S**iquis crudelem se sentit: misericordiã animi voueat deo. **S**iqđ superbũ: voueat humilitatē. **S**i qđ vino nimis est deditus: sobrietatē voueat. **S**iqđ seniori suo peccauit: veniã petat: et si ille nō sapuerit petere: ille tñ dimittat. **E**t cum hęc oia feceritis charissimi: offertis deo votũ placitũ: et quasi remuneratis christuz. **E**t post hęc veniet vobis benedictio: et vota vřa offerunt ante tribunal christi: **E**t sic dixit Salomon: monumentũ vestrum non accipiet obliuionē: **E**t dicit de vobis: **E**cce populus meus quē acquisiui sanguie meo saturauit me votis: impleuit odoramentis: **E**go ero eis quasi dñs: et ipsi erunt mihi in populũ: et non erit vltra eis captiuitas aut desolatio. **P**utamus qđ dulce est quando vota nostra talia qualia dixi: angeli qui custodes vite nro sunt: ante conspectuz diuinę maiestatis obtulerũt: **S**i aliquid offer

Luc. 6.

D

Ps. 75.

Sap. 2.

E

Job. 10.

Sap. 2.

Sancti Augustini de tempore

rimus homini terreno et morturo: et tamen speramus ab illo multum recepturos et adiuuandos: si deo autem aliquid de nostris moribus offeramus: quantum recipiemus? **H**ic itaque exultem in domino: gaudeam cum fletu: memores sumus dignationis diuine et captiuitatis nostre. Quicquid potentia eleuat: ueniat illi in mente humilitas christi: ut non dirigat ad illam sententiam istam: Quid superbis terra et cinis? **Q**uoniam videmus quemque miserum: aut egenum: ueniat in mentem misericordia dei. **Q**uoniam captiuus: ueniat nobis in mentem redemptio domini nostri. **Q**uoniam peccatum quodcumque delectat aut subrepat: sit nobis in memoria quod iam deleta sunt peccata nostra. **N**on prodamus hominum sanguinis christi: nec maculem stolam a se per iniquitatem: aut rapinam: aut concupiscentiam. **I**acuum iam erecti sumus: vulnerati fuimus: iam sanati sumus. **N**on erit excusatio. **Q**ualescumque potest diabolus ad malum inuitare: non potest trahere: delectationem infert non potestatem: consilium ingerit non conflictum. **H**ic ergo propter partum beatę marie sit mihi sermo ad uirgines: siue viros: siue viduas: siue feminas: siue penitentes: siue pauperes: siue seruos: non est apud deum nisi meritorum discretio. **A**udite me itaque quicumque dono christi in corpore uirgines estis. **G**eneraliter loquor ad omnes: **A**udite me. **Q**uicumque agnoscat se esse quod dico: studeat ut et corde sit uirgo. **S**ic gaudeat de lucro corporis: ut non habeat damnus animę: gaudeat tunc de tantum precioso dono christi: gaudeat cum humilitate: fletat cum pietate. **G**ratias agat quia tantam felicitatem in integritate portat: letetur quia securus est agnum quocumque ierit: si tamen in ore eius: sicut legimus in Apocalypsi: mendacium non inueniat. **O**ret perseuerantiam: ut non illi qualiscumque delectatio seculi aut iudicia diaboli tantum donum tollat: tantam claritatem innubilet: tantum nitorem infuset. **T**eneat fortiter: ne perdat rem irreparabilem. **N**on uno momento delectationis amittat gratiam corporis: non contrahat turpitudinem anime per pulchritudinem forme corruptę: non illum concupiscentia vincat. **S**i me audierit: permanet: quod si non audierit: amissurus est quod nunquam reparaturus. **I**tem ad vos mihi sermo est qui coniuges habetis: moneo ut caste habeatis. **M**aria et helisabet que longeuus temporibus caste cum marito uixerat: et ambo fideles ante dominum fuerunt: meruit iam de mortuo semine filium

qui et sanctitate parentes ornaret: et predicatione multos infideles conuerteret. **I**terum vobis loquor que estis uidue: custodite uirginitatem: non estote uerbosę: sed cum silentio expectate dominum: qui pupillum et uiduam suscipit. **S**ed bonam uiduam: et illam que in oratione est: in humilitate: in elemosynis prompta: si certe unde faciat non habet: voluntatem bonam et cogitationem sinceram habeat. **A**d uirgines: non maledicite: non irate: non estote promptę ad loquendum. **F**orte dicitis importunum esse quod dico. **N**on mihi tacere licet: plus timeo illum qui iubet quam illum qui detrahit. **E**go dico: qui agnoscat emendet: qui in se non recognoscit: audiat et teneat ut alijs pro salute dicere possit. **N**unc iam ad uos loquor penitentes: qui penitentiam in ecclesia accepistis et agitis. **P**erfeuerate in fletu: in concupitione docte plangite. **Q**uid est docte plangere? **N**on querite in oratione temporales res: sed eternam beatitudinem: remissionemque peccatorum. **Q**ui sic orat: docte plangit. **N**on cadunt ad terram lacryme uestrę: quia uerax ille qui per prophetam dixit: Posuisti lacrymas meas in conspectu tuo. **E**os modo satis debetis amare deum: et timore iam ad dilectionem transire: quia sic legimus in euangelio de peccatrice illa: **L**ui multum dimittit multum diligit. **E**t ideo multum debetis diligere deum: qui uos expectando et non puniendo ad penitentiam producere dignatus est. **N**unc iterum ad uos mihi sermo est pauperes. **V**obis dico pauperes qui medicatis: qui de elemosyna christianorum uiuatis: **C**onsolamini consolamini: tribulatio uestra conuertet in gaudium: et dolor uester in leticiam. **N**on uobis sit ingratum quod mendicatis: nec ideo in corde uestro aliquid contra deum dicatis: quia ille iustus et pius est in omnibus operibus suis. **E**t te ideo fecit pauperem: ut sufferendo breuem inopiam eternam uitam acquireret. **E**t diuitem ideo fecit: ut dum tibi supflua daret: remedium peccatis suis acquireret. **E**t ideo patientes estote: et expectate dominum. **E**tiam sermo mihi est ad uos quicumque dominos carnales habetis: quicumque seruitium conditionem debetis. **O**bedite dominis uestris: diligite ex corde: non ad oculum seruientes: sed ministerium ex amore facientes: quia et illos deus constituit ut uobis dominentur: et ut uos seruiatis. **B**ene seruite propter deum: quia de bono seruitio

1. Timoth. 5.

Ps. 55.

Luc. 7.

Job. 16.

Ep. 6.

Sermo .VIII. In Natali dñi Ser. III.

Annotatio mercedem habebit. Si boni fueritis: meli-
numeralis ores eritis dominis malis: quia apud deū
ordinis ser anima vniuscuiusq; non est discernenda no-
monū hui⁹ bilitate sed opere: nec genere s̄ actiōe. Ideo
operis. nunc ad omnes mihi sermo fuit: q̄a christus
2. Cor. 5. pro omnibus mortuus est. Et ideo seruate
que dixi: vt de vobis fructum habeā: et vos
omnes in celestibus horreis vbi frumenta
cōgreganda sunt misericors dominus intro-
mittat: qui viuūt et regnat in secula seculorū
Amen.

Ser. VIII. In eodem festo: Sermo III

A **O**die fratres dilectissimi celebram⁹
b dominice natiuitatē diem: id est do-
mini nostri iesu christi: qui cū equa-
lem trinitatem cum patre possideat: qui cū
cēlum: terrā ac maria et omnia que in eis sūt
pari cum patre virtute firmauerit: in nouis-
simis temporibus homo nasci ex homine di-
gnatus est: sic nostram suscipiendo naturā
vt non permutaret suam. Permanente em̄
integro diuinitatē statu: assumpsit hominē
dei filius: nec amisit qd̄ erat sed sociauit sibi
qd̄ in ipso ante non fuerat. Inuisibilis ergo
fm̄ diuinitatem dei filius visibilem suscepit
hominē: immortalis mortales: impassibilis
passibilem: et vt totum breuiter comprehen-
dam: deus hominē. Quicquid ergo infirmī-
tatis legimus in christo: id est q̄ esuriuit q̄
doluit: q̄ etiā mortē pro peccatis nris susti-
nuit: suscepto hoc pro salute nostra homini
deputemus: salua illi⁹ qd̄ suscepit: id est ver-
bi dei reuerentia: qui ita humanitatem diui-
nitati suę iunxit: vt eam post passionem im-
passibilem faciat: non aut vt fieret: qd̄ cogi-
tari scelus est: diuinitas ipsa passibilis. Nā
B etsi in dei filio ex diuinitate et hūanitate vna
p̄sona est: cum tamē audis natum ex homine
dei filium: noli cōmunē hūc ibi credere natiui-
tatis exortū: quo ex opere cōiugali qd̄ qui-
dem a deo est constitutū vt humanitas pro-
paget: Aliter in quā ibi fuit humanitatis ex-
ortus longe a nostra natiuitate diuersus.
Nam etsi in eadē qua nos naturaliter sum⁹
veritate carnis natus est christus: non tamē
in eo quo nos more cōceptus et natus est de
cōiugio: id est vnde ceteri exorti sumus: licet
oēs p̄creent homines. Nam et mirabiliter p̄-
creat⁹ ē. Legitima illa cōmixtio hominis ho-
mini qd̄: licet iuxta diuinā auctoritatē cul-
pa nō vacet: nō tñ etiā gloriofa ē: In christi
no natiuitate sine cōmixtiōe p̄pagatio om-

ni proflus gloria et honore cumulat. Domi-
nus itaq; noster iesus christus ab ordine na-
tiuitatis excepto: homo verus p̄creatus ex
virgine est: eodemq; omnipotētiē signo cō-
ceptus et natus: virginem habuit matrē cū
portaret in vtero virginis: et cū ex vtero fun-
deret: Nec tamē ista natiuitas p̄iugia dam-
nauit s̄ potentiam diuinitatis honorauit.
Olim huius nouę fecūditatis signū **E**saías
p̄pheta p̄dixerat: Ideo inqt dabit domin⁹
ipse vobis signum: Ecce virgo in vtero con-
cipiet et pariet filium: et vocabit nomen eius
emanubel. **S**ignatissime de christo domi-
no nostro est p̄phetatum. Emanubel enim
interpretat: nobiscū de⁹. Ergo saluator no-
ster ab effectu rerū etiā hoc nomē accepit vt
vocaretur nobiscū deus est. Et ipse tunc
deus cum omnib⁹ nobis esse dignatus est:
quādo suscepit hāc carnem: vt per hominē
qui visibilis erat deus qui inuisibilis est cō-
uersari videret in terris. Sic enim Hieremi-
as propheta p̄miserat dicens: Hic est deus
noster: et non estimabitur alius ad eum. Hic
adinuenit omnē viam disciplinę et tradidit
illam iacob puero suo: et israel dilecto suo.
Post hęc i terris visus est et cum hominib⁹
cōuersatus est. Unde et ipse dominus ad di-
scipulos suos in euangelo dicit: Tanto tem-
pore vobiscū sum et non cognouistis me.
Qui videt me videt et patrē meū: et reliqua
que sequūt. Talia enim dei filius p̄ assum-
ptū hominē opera faciebat: vt ex ipa operū
claritate et patris simul et filij diuinitas no-
sceret. Qd̄ si diligēt respiciam⁹ ad causam
p̄pter quam dominus totum hoc sacramē-
tum suscepti hominis implere dignat⁹ est:
tunc vere obtinebim⁹ nobis illud impletū
esse p̄pheticū. Duplex em̄ p̄ncipalit̄ causa ē
ob quā dei filius factus est filius hominis.
Vna est vt fm̄ hominē omnia patiēdo p̄
nobis: a pctōz nos vinculis liberaret. Sic
em̄ **E**saías p̄pha p̄dixerat: Hic peccata no-
stra portauit: et pro nobis dolet. Et rursus:
Ipse autē vulneratus est propter iniquita-
tes nostras: et infirmat⁹ ē p̄pter peccata no-
stra. Eruditio pacis nre in eo: Liuore em̄ ei⁹
nos sanati sum⁹. Altera vō causa est domi-
nice passiōis: vt nos quos sanguine suo re-
demit a vitijs atq; criminibus: nō solū do-
ctrinę: auxilio et gr̄e: sed etiā exemplo suo ad
studij sanctitatis accenderet ne nos vt mō
p̄cipientē dñm: sed etiā exēplo suo ad virtū
b 3

Esa. 7.

Baruch. 3.

Job. 14.

Esa. 53.

Sermo .IX. In Natali dñi Sermo.V.

ris fastigia puocantē : maiore alacritate seq̄
remur: et iustissimū dñm ac pium patrez: fm
sententiā beati petri: filij imitatione colere-
mus. Sic em̄ beat⁹ petr⁹ ait: *Christ⁹ passus*
ē p nobis: vobis relinquēs exemplū vt se-
quamini vestigia ei⁹: q̄ peccatū nō fecit: nec
dolus inuēt⁹ est in ore ei⁹: Qui cū maledice-
ret nō maledicebat: cū pateret si cōminaba-
tur. Tradebat autē iudicātū se iniuste: q̄ pec-
cata nra ipse prulit i corpe suo sup lignū: vt
peccatis mortui iusticię viuamus. Pręstet
autē dñs nř iesus christus vt gfa ei⁹ adiuti:
ad vestigia ei⁹ sequēda pperitis: et peccatis
oib⁹ ac vitijs mortificati: ad sola viuati opa
iusticię exercēda: gratias agētes pfi deo cui
est gloria et imperiū: et domino nro iesu chi-
sto et spiritui sancto in secula seculorū: Amē.

Sermo .IX. In eodem festo: Sermo V

A Legimus et fideliter retinem⁹ q̄ sub

I ipso pncipio nascētis mūdi in pmo
homie fecerit nos deus: ad imaginē

Sc. 1. et similitudinē suam. Ecce in hac die mutata
vice factus est deus ad imaginem et similitu-
dinem nostrā. In primis de suis meliora cō-
tulit: In secūdis de nostris inferiora susce-
pit. Per interdicitę arboris gustū pmi homi-
nis incauta fragilitas tēptrauit: appetere am-
bitione dñabili dñi sui diuinitatē: psuadē-

Sc. 3. te diabolo et dicēte: Si de ligno hoc gustau-
eritis: aperient⁹ oculi vestri: et eritis sicut dii.
Ideoq; agnoscamus pji patris admirabilē
bonitatē. Homo sollicitatē inimico: de⁹ esse
voluit p supbiā: et deus hō fact⁹ est p miseri-
cordiā. Innouat⁹ i nobis quodāmo p christi
diuinitatē species illi⁹ antiqui et incipientis

Sc. 2. seculi: qñ p̄m⁹ adā de limi materia figurat.
Ecce etiā nūc secūd⁹ adā qñ de intacta ac ru-
di terra virginis de carne format. Ecce inq̄
iterū cessantib⁹ naturę legib⁹: nouus hō in
nouā vitā solo deo opante pficiē. Promittit⁹
ergo filius virgini p visitationē spūs sancti.

Qui nō mirū si sine corruptione nascit: q̄ de
sanctificatiōe suscipit. Nō em̄ decebat: vt q̄
nobis affererat salutē: soli matri p̄ciperet di-
gnitatē. Spūs inq̄t sanct⁹ supueniet in te.
Dignū plane erat: vt regali onustanda pu-

B pus celestis regis sanctificare ingressu. Vñ
dñm et saluatozē nřm nō idō simplicē hoīem
credam⁹: qz ex homie nasci videm⁹. Fas nō
est vt nō deus credat: cui descēfuro ad tras
a deo habitaculū pparat. Diuina itaq; ope-
rāte potētia credētis viscera secūdan⁹: et i li-
gno mortali vitę arbor inserit: et portās in se

oia virt⁹ ab infirmitate portat: et q̄ terra ma-
ri celoq; nō capif: intra vni⁹ corpusculi mē-
bra suscipit. De creatura sua creator omniū
pcreat: et de riuulo suo fons magn⁹ exorif.
Radix omniū de virgulto suo nascit: et vitif
vera palmit⁹ sui fruct⁹ efficit. Adest ecce ex-
optatissim⁹ dies: gfa gemiata resplicēdēs: cā-
dore quidē cōsueti lumis illustrat⁹: p̄cipue
radiātis veri fulgore coruscus. Dies dieꝝ
omniū nouitas: lucrū lucis et dispendiū ce-
citatis: in quo gtern⁹ sol de summa altitudi-
ne caritatis paternę descēdens: vuluę v̄gi-
nalis aditū reserauit: et tot⁹ mundi caliginē
fulgida coruscatiōe repressit. Ducite fideles
christi festiuissima gaudia: res nobis hodie
pfecta est noua que olim fuerat repromissa:
vt sine virginis detrimēto pudoris: filiū la-
ctarent vbera genitricis. Hęc illa ē nouitas
Hieremie p̄phete vaticinio nūciata: *Faciet*
inquit dñs nouū sup terrā. Et quasi quādā
lucernā hui⁹ obscuritatis accedēs: cōtinuo
subiecit: Fgmina circūdabit virū. Hoc ē in-
quit nouū quod sup terrā dico dominū esse
facturū: q̄a fgmina circūdabit virū. Adner-
tite fratres: et me⁹ potius vestro intellectu p̄-
cedite. Fgmina inquit circūdabit virum. Q̄
fgmina super fgminas benedicta: que et virū
non cognouit: et virum in vtero circūdedit:
que cōcubitu carnali non tangitur: et tamen
carnea prole de spiritali semine gratulatur.
Circūdat maria virū angelo fidem dādo:
quia eua perdidit virum serpenti cōsentien-
do. Faciet inquit dominus nouum sup ter-
ram. Et igitur exhibendę huius nouitatis
tempus aduenit: celestis ad virginem p̄-
mittitur nuncius. Salutat angelus puellā
viri salutationis ignarā: terref virgo noui-
tate verborum. Ad quam angelus: He ti-
meas inquit maria: inuenisti enim gratiam
opud dñm. He inquit ad conspectū meum
mater domini mei terreatis: ego concepti-
onis tuę minister adueni: ipse me misit ad te
qui est nasciturus ex te. Ipse tibi per me an-
nunciat gaudium: cui placuit in vtero tuo
cum humana natura mysticū sociare coniu-
gium. Inuenisti gratiā apud dominū: Ecce
concipies et paries filium: nō cuiuslibet me-
riti hominē: sed totius mundi saluatozem:
He inquit timeas. Abijce abs te omnē me-
tum seculi: que conceptura es gaudiū mun-
di. Reuolue maria p̄pheticam lectionem.
Heq; enim te scientia diuinorū potest p̄-
terre librorum: que ipsaz plenitudinem pa-

Esa. 7. ritura es pphetarum. Recole in libro Esaię pphete virginem quam legisti: et gaude qđ tu esse meruisti. Tu ibi p̄signata es virgo: tu ecce concipies in vtero: nō de viro sed de spiritu sancto: et grauida eris: et incorrupta manebis. Paries filiū: et virginitatis nō patieris detrimentū. At illa: Ecce inq̄t ancilla dñi: fiat mihi fm̄ v̄bū tuū. Adh̄ origiñ angelus v̄ginis accepto cōsensu: celestis regiois accolat reperit: Et ecce subito secretū v̄ginis ineffabilis potentia penetrauit. Intrať artifex mūdi angustias v̄tr̄is hūani: efficiť grauida mater intacta: et ecce tanq̄ sponsus de thalamo: marię christus p̄cedit ex vtero. Occultat i mēbris infantis potētia maiestatis: de p̄cedet ad vbera genitricis. P̄anoñ viliū squalore cōtegit: durissimi suffert p̄sepis angustias: et totū mifericors hūilit patit: dūmō mūd̄ qđ pierat liberaret. O beata infantia: p̄ quā n̄si generis vita ē reparata. O gratissimi delectabilesq̄ vagit: p̄ qđ stridor dentū eternosq̄ plorat euasim. O felices p̄ni qđ p̄ctōy sordes extersim. O p̄sepe splendidi: in qđ nō solū iacuit fenū aialū s̄ cibis inuēt̄ ē angeloy. Lacta maria creatorē tuū: lacta panē celi: p̄cū mūdi. Postremo tu illi vt mat̄ ipalē mīstra substantiā: vt ipse nobis et tibi vna cū p̄re et spūscō vitā tribuat sempiternā. Ad ipse p̄stare dignet: qđ cū p̄re et spūsancto viuit et gloriat de: p̄ omnia secula seculoy: Amē.

Sermo .X. In eodem festo: Sermo VI

A Quis tantay rerū v̄borūq̄ copia in qđ struct̄ existat: qđ hui' diei gratiā dignis possit laudib' p̄dicare? Unde si h̄mōi null' ē: nō erubescim' etiā si nobis nitidior dicendi faciūdia desit: vel mediocriti fm̄one ptū sacre v̄ginis: et ortū dñici corpori differētes conabimur explicare. Natal' ē h̄ hodie saluatoris charissimi: in qđ lumē additū mūdo ē: et immortalitas qđ p̄ p̄ctū pierat mortalib' reddita ē. Natal' ē hodie saluatoris: de qđ angel' pastorib' dicit: Natal' ē hodie vobis saluator: de qđ et p̄pha dicit: Fili' dat' ē nobis: puer nat' ē nobis. Masci' h̄ quē regē gentiū ali' p̄pha testat: et nasci' ex v̄gine sic scriptū ē: Ecce v̄go cōcipiet et pierat filiū: et vocabis nomē ei' emanubel: qđ interpretatū est ex hebraica lingua i latinū trāslata: nobiscū de. P̄dicam' hodie natū de v̄gine saluatorē: et infantē in p̄sepio positū cū vigilātib' pastorib' moniti ab āgelis adoram'. Exbi

beam' fidē virtutib': reuerētiā sancti testib' p̄beam': et simeoni cognoscēti: et annę dñi cōstitenti: et iohāni baptizati: et iordanis purgatiōi: et sancto spūi descēdenti: et celis aperit: et patri testimoniū p̄hibēti: et v̄gini p̄manēti: et stelle fulgēti: et colūbe descēdēti: et ipi dño omnē rēpationē diaboli supanti. Ho die h̄ pepit virgo: qđ deo filios faceret: qđ sententiā p̄uaricatiōis excluderet: p̄gnā mortis eriperet: et vitā p̄petuā credētib' cōdonaret. Portauit in vtero filiū mater: omib' qđ sunt ante nutrimēta maiorē: et hunc fudit forma serui in terris: quē habēt angeli impatorē in celis. Deperit filiū mat: a quo ipsa nutrirēt potius qđ nutrirēt. Adh̄ tali alio imortalez suscepit hospitē: et i terrestri hospicio celestē virgo impatorē suscepit. Beata virginitas desinit esse iā mortis ancilla: qđ illū intra se gestat in mēte: quē maria portauit in v̄tre. Nulli virginitas seruituti succūbit: qđ illum diligit: qđ hūano generi attulit libertatē. Celestis p̄pago germiabat in vtero: et i eximio partu virginea viscera coniscabāt. Hūanis gressib' portabat pictura deifica: et in angusto pudoris cubiculo eū quē celi nō capiunt sancta v̄go portabat inclusum: et pepit eū: nō qđ nascēdo polluerit parietē: sed qđ a pollutiōe seculū delauaret. Sancta credidit: sancta cōcepit: sanctior efficiť post partū. Exiit autē ipsi virgini ipse filiū qui erat sponsus. Ipse genit': qui erat genitor. Illic fuit paranympha credulitas: paranymphus archangelus. Adh̄ater sponsa: et ipse quem peperit christus sponsus: quē sanctus spiritus copulauit: gabriel angelus nūciauit: angelorum exercitus decantauit: et stella fulgida demonstrauit. Fecit grauidā virginem ipse qui erat nasciturus ex virgine. Expauit in partu suo mater: deus per angelū loquebat et virgo auribus impregnabat. Audiat omnis etas quod nunq̄ audiuit. Virgo partu suo nupsit: virginitatē dum pareret duplicauit: et filiū quē genuit adorauit. Lesset omnis sollicitudo: christus nobis vera securitas aduenit. Lesset omnis infirmitas: hodie saluator apparuit. Lessent bella: desināt lites: hodie pax vera de celo descēdit. Lesset omnis amaritudo: hodie p̄ totum mūdum mellisui facti sunt celi. Fugiat mors: qđ vita nobis hodie de celo est data. Hodie sup terrā canunt angeli: letant archangeli: gloriant p̄phete: inuitant sancti: turbant mat

Sermo. XI. In Natali dñi Sermo. VII.

li: gratulant boni: visū cęci recipiūt: auditū surdi: claudi gressum: leprosi mundātur: tristes letificant: infirmi sanant: et mortui resuscitant: Solus diabolus et oia cū eo demonia cōtremiscūt: q̄a restaurat genus humanū p̄ interitū diaboli. Christus vobis hodie redemptor apparuit. Probat ergo virtutem dñi: ordo nascēdi: p̄cepit virgo: virilis ignara consortij. Implet vterus: nullo humano pollutus amplexu. Uide miraculū matris dñici corporis: virgo p̄cipit: virgo grauida: virgo cū parturit: virgo post partū. P̄clara ergo illa virginitas: et glorioza fecūditas. Virtus mūdi nascit: et null⁹ parēdi ē gemitus. Vacuatur vterus: infans excipit: nec tñ virginitas violat. Fas em̄ erat: vt dñs ex virgine fm̄ carnē nascente meritū cresceret castitatis: ne p̄ eius aduentū violaret integritas: qui veniebat sanare corrupta. **A**scitur ḡ puer: ponit in p̄sepio. Hęc sūt em̄ domini prima cunabula: nec regnator cęli has dedignatur angustias. Stat maria et matrē se letā miratur: et de sp̄sctū ptulisse se gaudet: nec q̄a peperit innupta terre: sed quia genuerit cū exultatiōe mirat. **H**am cū seculo debitus saluatoris p̄peraret aduētus: ad mariā virginē venit sp̄s sanctus: vt fuerat **A**uc. 1. ab angelo ante p̄dictū dicente: Sp̄s sanctus veniet super te: et virtus altissimi obumbrabit tibi. Ideoq; et q̄d nascet ex te sanctū vocabitur filius dei. Recte ḡ in eius aduentu cęlestia veneramur: quem de cęlo venisse manifeste cognoscimus: quē natū pro nostra salute dei p̄ris et sp̄s sancti virtute cōperimus. **A**hultis em̄ ante nunciabat indicis: noua cęlo ventura progenies. Uides ergo charissime saluatoris ortum dei esse virtutē: cū de eo p̄phete nō taceat: et sp̄s sanctus fateatur. **Q**uid p̄clarius stelle nūcio? **Q**uid magorū manifesta cōfessio? **Q**uid p̄phetarum tam similis et tam cōtinuata sententia? **U**biq; notus est dñs: ubiq; natus ex virgine nunciatur. **E**t quoniā cū scdm carnē natum ex virgine dixim⁹: nūc ea quę spiritaliter sentire possumus disseramus. **U**ideam⁹ ergo quę est illa virgo tam sc̄ta: ad quā spiritalis sanctus venire dignatus est: quę tam speciosa quā dñs elegit sponsā: quę tam copiosa: cui⁹ generationē cūctus orbis excipiat: quę tam casta vt possit ḡgo esse post partū. **H**ōne in figura marię: typum videmus esse sanctę ecclesię? **A**d hęc vtiq; sanct⁹ descendit spiritus: huic virtus obumbravit altissimi:

hinc potēs virtute christus egredit. Hęc est immaculata p̄cubitu: secunda partu: virgo et casta p̄petuo. Hęc p̄cipit non viro sed sp̄s: hęc parit nō dolore s̄ gaudio: hęc nutrit nō ybere corporis sed lacte doctoris. Hęc ē igit̄ sponsa christi et gentiū magistra: quę se plenam miratur et seram letatur. **I**n hac ḡ die qua saluator nascit: splendor lucis augetur: tenebrarū caligo minuitur. **I**n hac die lux cęlestis credētibus redditur: et in eterna nocte diabolica signēta damnant. **I**n hac die lux crescit ex lumine: virtutū virtus attollitur. **G**loria eternitatis erigit: reparationē suam dñs fm̄ carnē nascēte mūdos amplectitur. **P**lena sit ergo diei huius festiuitas: in qua deus nostri memor: terrena visitare dignat⁹ est: et amissā mortalib⁹ lucē aduent⁹ sui claritate restituit: quia ipse est splendor et gloria eterna: dñs noster iesus christ⁹: cui ē honor et gloria in secula seculorum: Amen.

In eodem festo: Sermo VII

Ad aduentu dñico fratres charissimi solutus est om̄is paternę p̄uaricationis metus: quem diaboli duduz fraudibus incurrit circūuenta mortalitas. **A**dest em̄ nobis cęli terręq; iudex: q̄ rescisso chirographo delictorū: reatū n̄m miserat⁹ absoluit. **A**dest ille dñs: qui iugū captiuitatis antiquę a nostris ceruicibus soluens: merorem mūdi eterna libertate letificet. **A**dest rex ille māsuētus: q̄ p̄ spacia totius orbis cęlestis iusticię gressibus incedens: supbientē furētis inimici cōterat tyrannidem. **H**odie nanq; parturiēte maria natus est nobis dei filius: vt germanę carnis nostre cōceptione p̄duct⁹: creato a se homini et pietatē patrā et fratnū largiret affectū. **E**t nat⁹ sane ab intacta ē semina: vt eum parit et hōiem testaret part⁹ hūan⁹ et deū p̄baret eterna ḡginitas. **H**ā sic nō poterat nisi caro d̄ carne nasci: ita nō poterat dei caro de femineo vtero: nisi sine generatē p̄dire. **P**ropt̄ q̄d ait angel⁹ beatissime marię: Sp̄s sanct⁹ supueniet in te: et virt⁹ altissimi obumbrabit tibi: et q̄d nascet ex te sanctū: vocabit̄ fili⁹ dei. **S**p̄s inq̄t sc̄ctus supueniet in te. **I**dcirco tibi frat virtutē sancti sp̄s angelic⁹ sermo p̄terit: ne cōiecturis carnalis disputatiōis heberat⁹: cęleste tibi ipse mysteriū frenā argumētatiōe cōfundas. **A**ut non putas cū nouū puerū in alio ḡginis potuisse formare: q̄ cū p̄mū cōderet hominē: nec semē patris: nec viscera matrā quęstuit? **D**ic itaq; quicūq; es supnē dispen

Sermo. XI.

A

B

Auc. 10

Sermo .XII.

In Natali dñi Ser. VIII.

1. Cor. 15. sationis arbiter et discusso: que tibi videtur
virtus eminentior: partu deditur virgini: aut
perfectu homine creasse de terra? Primus enim
homo: ut ait apulus: de terra terrenus: secundus
homo de celo celestis. Si contra naturam esse con-
tendis quod in mysterio redemptionis nostre sine
viro puella asserit concepisse: cuius quos natu-
re est quod in parente generis nostri caro sine
carne formata est? Quae est ista ratio: imo quae
contra contentio: ut non credat deus facere ho-
minem posse de femina: quem credit de pulvere
fecisse? Si omnipotens homo tali in nego-
cio esse perspicit voluntate: de opere cur retra-
ctas? Omnia enim: sicut legitur: dominus qui voluit
fecit in celo et in terra. Et si sollicitus perscrute-
ris: propter hanc legitimam humanam conceptionis
usum: tres valde mirabiles nascendi species
operata reperies trinitate. Et prima est quidem
quod adam figuratus ex limo est: secunda quod mu-
lier formata de masculo: tertia quae et celestis est:
quod christus processit ex virgine. Quid horum non
nouum: quid horum non mirabile: quod horum si non
fide sequamur: inquisitio poterit humana com-
plecti? Quae autem mystico hoc conceptu visitare
mundum suum dei dignatus est filius: nostrae sa-
lutis necessitas flagitabat: nimirum ut ce-
lestis tandem generatio repararet: quod nativi-
tas terrena perdidit. Sed fortassis hanc qui
natus predicat ex femina: dum vilius obvoluit
pannis: dum iacere contentus est in praesepi: dum la-
chrymosis vagitibus concupit: dum maternis
lactibus uberibus: deum esse diffidit. Immo per
ista frater adverte eum et ut hominem infirma per
infirmitas pertulisse: et ut deum potentiam exercuisse
se celestis. Hic namque quod sordens circumdatur pan-
nis: regis per chaldeos muneribus honoratur.
Hic qui in praesepi humilis iacet: lumine noui sy-
deris coruscatur in celo. Hic qui vagitus reddit
infantis: angelici exercitus vocibus collaudatur.
Hic qui femineo lacte nutritur: multa homi-
num milia parvissimo pane satiauit. Quid
illud adiciam: quod deum illum et verum dei esse filium
resurgens a mortuis Lazarus probat: recepto
lumine caecus annunciat: venerandis eius cal-
cata vestigijs maris unda testatur: et quod prece-
lit haec omnia: resultans et celorum paterna com-
firmat: propter quod dilectissimi tam magnam
hoc nativitate digne sacramentum: dignis vo-
cibus honorem. Diligamur per omnibus casti-
tate: quae ut placere hanc sibi christus ostende-
ret: pudicitiam vteri virginis elegit. Secte-
mur misericordiam: quae pietatem est quod saluamur.

Iusticiam sollicitate teneamus: quae ad hoc unigeni-
tatis dei effici dignatur est homo: ut veritate
predicans: uniuersam mundi faciem damnata
iniquitate purgaret.

In eodem festo: Sermo VIII Sermo XII.

Filius dei idemque filius hominis dominus
noster iesus christus: sine matre de
patre natus: creauit omnem diem: sine
patre de matre natus consecrauit hunc diem:
diuina natiuitate inuisibilis: humana visibi-
lis: utraque mirabilis. Proinde quod de illo pro-
pheta dixit: Generationem eius quis enarra-
bit? de qua potius dictum sit iudicare difficile
est: utrum de illa ubi nunquam natus coeternum
habet patrem: an de ista ubi aliquando natus
in qua ut fieret iam fecerat matrem: utrum de illa
ubi semper natus est qui semper erat? Quis enim
enarrabit quomodo natum sit lumen de lumine: et
unum lumen utrumque sit: quomodo natus sit deus
de deo: nec deorum numerus creuerit: quomodo
velut de re transacta dicatur quod natus est: cum
tempus in illa natiuitate nec transierit quod praeterita
esset: nec processerit quod futura esset: nec praesens fue-
rit quasi adhuc fieret et perfecta non esset? Hanc igitur
generationem quis enarrabit: cum id quod enarra-
ndum est supra tempora maneat: sermo autem enar-
ratis in tempore transiat? Ista quoque ex virgine ge-
nerationem quis enarrabit: cuius conceptus in car-
ne non carnaliter factus: cuius ortus ex carne uber-
tate nutrimenti attulit: integritatem parietum non
abstulit? Quilibet itaque earum: siue utraque
generationem eius quis enarrabit? Hic est dominus
deus noster: hic est mediator dei et hominum: homo sal-
uator noster: qui natus de patre creauit et matrem:
creatus de matre glorificauit et patrem. Sine fe-
mineo partu unigenitus patri: sine virili complexu
unicus matri. Hic est speciosus forma per filium
hominum: sanctus filius marie: sanctus spiritus ecclesie:
quam suae genitrici similem reddidit. Nam et nobis
eam matrem fecit: et virginem sibi custodiuit. Ad
hanc quippe dicit apulus: Aptauit vos unum viro:
virginem castam exhibere christo. De qua rursus
dicit: matrem nostram non ancillam sed liberam: cuius
multi filij deserti magis quam eius qui habet virum.
Est ergo et ecclesie sicut marie perpetua integri-
tas: et incorrupta secunditas. Quod enim illa me-
ruit in carne: haec fruauit in mente: nisi quod illa pe-
pigit unum: haec parit multos congregandos in unum
per unum. Hic est igitur dies quo venit in mundum per
quem factus est mundus: qui carne factus est per-

Est. 53.

1. Timoth. 2.

Ps. 44.

2. Cor. 11.

Gal. 4.

Sancti Augustini de tempore

sens: virtute nunq̄ absens: quia in hoc mūdo erat et in sua venit. In mundo erat: sed mundum latebat: quia lux lucebat in tenebris: et eam tenebrę non comprehendebāt. Venit ergo in carne: carnis vitia mūdaturus. Venit medicina i terram: vnde curaret interiores oculos nostros: quos exterior nostra excecauerat terra: vt eis sanatis qui fuimus antea tenebrę: lux efficiamur in dño: et nō iam lux in tenebris luceat presens absentib⁹ s̄ appareat certa cernētib⁹. Ad h̄ sp̄sus p̄cessit de thalamo suo: exultauit vt gigas ad currēdā viā: specios⁹ vt sp̄sus: fortis vt gigas: amabilis et terribilis: seuer⁹ et seren⁹: pulcher bonis: asper malis. Adanēs in sinu p̄fis: impleuit vterū matris. In q̄ thalamo: id est virginis vtero: natura diuina sibi copulauit hūanā: Vbi verbū caro factū p̄ nobis et a matre p̄cedens: vbi habitemus p̄parat nobis. Hūc ergo diem lēti solenniter celebremus: et eternū diem p̄ eum qui nobis eternus in tempore natus: est fideliter exoptemus: iesum christū dominū nostrū: qui viuit et regnat p̄ omnia sēcula seculorū: Amē.

Ser. XIII.
A

In eodem festo: Sermo IX

Dominus noster iesus christ⁹ fratres charissimi: qui in eternū est cunctorum creator: hodie de matre nascendo factus est nobis saluator. Natus est nobis hodie in tpe p̄ voluntatē: vt nos p̄ducatur ad patris eternitatē. Factus est deus hō: vt hō fieret de⁹. Ut panē angelorū māducaret hō: dñs angelorū: hodie fact⁹ est hō. Hodie impleta est p̄phetia illa q̄ dicit: Rorate cęli desup: et nubes pluant iustū: aperiat terra et germiet saluatorē. Fact⁹ ē igit̄ q̄ fecerat: vt inueniret q̄ pierat. Sic enī in psalmis hō cōfitef: Priusq̄ hūiliarer: ego peccaui. Et iterū: Erraui sic ouis q̄ perierat. Peccauit hō et fact⁹ ē reus: nat⁹ ē hō de⁹ vt liberaret reus. Homo igit̄ cecidit: s̄ deus descēdit. Cecidit homo miserabiliter: descendit deus misericorditer. Cecidit hō p̄ supbiā: descēdit deus cū ḡsa. Sic nāq̄ mat̄ dñi ab āgelo audiuit: **H**uc ḡsa plena: dñs tecū. Qui nat⁹ est p̄mo sine m̄fe i cęlis: hodie nat⁹ ē sine p̄fe i terris. **M**iracula: o p̄digia fr̄es charissimi: nature iura mutant in homie. De⁹ nascit: virgo sine viro grauidat̄ viri nescia: sermo dei maritat. Simul facta ē mat̄ et virgo: mat̄ facta: sed incorrupta: virgo habens filium nesci-

ens virum. Semp̄ clausa: sed nō infecunda. Solus enim sine peccato est nat⁹: quē sine virili complexu nō / occupiscentia carnis: sed obedientia genuit mentis. Virgo cōcepit: sola vulnere nostro medicinam parere potuit: quę non ex peccati vulnere germen pię prolis emisit. **M**ira et inexplorata compago: o noua et inaudita cōmixtio. Deus qui est et qui erat: sit creator creatura. Qui inensus est capif: diuites cōstituens pauper efficiat: incorporeus carne vestit: sermo crassefcit: videtur inuisibilis: palpaf impalpabilis: comprehendit incōprehensibilis: immortalis occiditur. Quē cęlum et terra benedicat: in p̄sepio angusto collocaf. Numerat̄ in sęculo: qui est ante sęcula. Christus iesus veri et hōdie: idemipse et in sęcula. Veri dixit propter mortalitatē: hodie p̄pter eternitatē. Adherito hodie locuti sunt cęli: gratulati sunt angeli: pastores locudati: magi inuitati: reges turbati: martyres coronati: demones effugati. Igitur cū gaudio dicamus sanctę virginis Marię mat̄i domini nostri iesu christi: dicamus et non cōfundamur: Lacta mater christū: et dominū nostrū et cibum. Lacta panem de cęlo venientem: et in p̄sep̄i positū velut p̄iorum cibaria iumentorū. Illic enim cognouit bos possessorē suum: et asinus p̄sepe dñi sui: Circūciso scilicet et p̄putiū cōherendo lapidi angulari: quorum primitię fuerunt pastores et magi. Lacta eum qui talem fecit te: vt ipse fieret in te: qui tibi et munus fecunditatis artulit conceptus: et donū virginitat̄is non abstulit nat⁹: qui sibi ante q̄ nasceref et vterum de quo nasceref: et ciuitatem in qua nasceref: et diem in quo nasceref: et ipse cōdidit quod elegit. Sic nāq̄ olim p̄dictum est: Mater sion dicit homo: et homo factus est in ea: et ipse fundauit eam altissimus. **O**mnipotētia nascēntis: o magnificētia de cęlo ad terrā descendēntis. Adhuc in vtero portabat̄: et ex vtero mat̄is a iohāne baptista salutabat̄. Tunc ille simeon senex famosus: annosus: p̄batus: coronatus: tūc cognouit: tūc adorauit: tunc dixit: Hūc domine dimittis seruum tuū in pace: quia viderunt oculi mei salutare tuum. Differebat̄ exire de sęculo: vt videret natum per quem conditum est sęculum. Agnouit infantem senex: factus est in puero puer. Innouatus in etate: qui plen⁹ erat pietate. Simeon senex ferebat̄ christū

Zuc. 2.
10eb. 13.

Esa. 1.

Ps. 86.

Zuc. 2.

infantē: christus regebat simeonis senectute. Dicitur ei fuerat a domino: quod non gustaret mortem nisi videret christū deum natum. Natus est christus: et impletum est desiderium senis: in mundi ipsius senectute. Ipse ad senem hominē venit: qui mundum inueteratū inuenit. In isto quidem seculo diu esse nolebat: et christum in hoc seculo videre cupiebat: cantans cum ppheta et dicens: *Osende nobis domine misericordiam tuam: et salutare tuum da nobis. Deniq; vt noueritis ita esse: istius leticiam cōcluserit dicens: Nunc dimittis seruum tuum in pace: quia viderūt oculi mei salutare tuum. Prophetę cecinerūt conditorē celi et terre in terra cum hominib; futurū: Angelus nūciauit creatorem carnis et spiritus in carne venturum: Salutauit iohannes ex vtero in vtero saluatorem: Simeon senex deum agnouit infantem: Anna vidua virginem matrem. Hęc sunt testimonia natiuitatis tuę domine iesu: anteq; tibi sternerent fluct; maris: campi cederent imperāti: anteq; ventus te iubente siluisset: mortuus te vocante resurrexisset: sol te moriente palluisset: terra te resurgente tremuisset: cælum te ascendente patuisset. Ad huc in manibus matris portabaris: et iam vsis orbis agnoscebaris. Ubiq; enim christus dominus ei pulcher occurrebat. Pulcher in celiis: pulcher in terris: pulcher in patre verbum: pulcher in matre caro et verbum. Pulcher i vtero virginis: vbi non amisit diuinitatem cum suscepit humanitatem: Quia cum hic esset: cuz manib; portaretur: locuti sunt celi: gauisi sunt angeli: magos stella direxit: adoratus est in presepio. Pulcher ergo christus in miraculis: in flagellis: in sermonibus: in verberibus pulcher: non curans mortem: et mortuos suscitans. Pulcher in ligno: pulcher in celo: pulcher et i sepulchro. Quis igitur fratres charissimi non admiretur: non adoret primū et nouissimum: initium et finem: et et v; Quis in quā non adoret per quem aspirauit dies: effugate sunt ymbre; Natus est imperator: vt ablueret peccator. Sic enim scriptus est: *Infirma mundi elegit deus: vt confundat fortia. Dominus enim iesus christus per carnem quaz suscepit tribuit nobis magnā spem: magnam consolationē: magnam gratiam. Natus est quod non noueramus: lactatus est a matre: suxit quod noueramus:**

Admiratus est a nobis quod hic abundat: nasci et mori. Resurgere et in eternum viuere non hic erat. Inuenit hic viles merces terrenas: et terrestribus attulit peregrinas et celestes. Si expauescis o quisquis es auditor mortem christi: ama resurrectionem christi. Adulti quidem cōtempserunt humilē christum: et non puerum vsq; ad altitudinem christi. Qui autem adorauerunt humilem: inuenerunt excelsum. Audiūt iudei et dicūt: *Hostes est christus. O iudei ceci: si vestrum agnouistis: quare occidistis? Dominus quidem suscepit circūcisionem: ablaturus ipsā circūcisionem. Suscepit ymbriam: daturus lucem. Suscepit figuram: impleturus veritatem. Ipse quidem vobis legem dedit: sed in qua fuit heliseus quando resuscitauit mortuum filium cuiusdam religiosi: in ea si gura data est lex. Hoc factum est. Nunciatus est heliseo mortuus infans: dedit seruo suo baculum: et ait illi: *Ecce inquit et pone baculum super puerum et reuiuifcet. Accipit seruus baculum: posuit super puerum et non resurrexit. Propterea iudei legem accipere potuerunt: bibere illam non potuerūt. O tu iudei: audi legē mutatā si vis mutari: Si nō vis mutari: i vetustate habes dānari. Noli amare veterē tunicā: p̄ tuus crucifixus christū: tu odisti. Ille manu: tu corde: ambo facin; implestis. Displiceat tibi quod fecit pater tuus: Audi quid dicit dominus tuus: Pater inquit in me manēs: ipse mihi mandatū dedit quid dicā et qd loquar: et scio qz mandatū ei; vita eterna ē. Si mandatū patris vita eterna est: si verbum patris est vita eterna: q loquebat erat vita eterna. Nō ergo fecit aliquid a se: quia nō est a se. Sed a quo est? A patre. Pater enim deus sed nō de deo: filius autem deus sed de deo. Ideo filius quia de deo genit; est: et semper filius sine initio genitus et tamē genitus. Et quomodo hoc intelligat; audite. Expectatis a me: audite ppheta p me: Generationē eius quis enarrabit; Adulta dixim; de eius generatione: sed ea quę de matre est. Leteruz quomodo natus est de patre in celo: Quis potest explicare? Quis potest enarrare vel inuestigare? Teneamus nos ad istā humanā natiuitatē: p quā nobis de; donauit gratiā. Gratia inq; donata: nō merces ē reddita. Qui creauit sanat: per ipsam leuat ruentem: p ipsaz curat egrotantē: p ipsā coronat**

Ps. 84.

Lud. 2.

E

Apoc. 22.

1. Cor. 1.

4. Reg. 4.

E

Esa. 55.

Sancti Augustini de tempore

vincentem. Ipsa est fides: ipsa est veritas: hoc est christiane fidei fundamentum: quod unus homo per quem ruina: alius homo christus per quem structura. Cecidit quod non mansit: erigit qui non cecidit. Ruit ille qui dimisit manentem: manens christus in patre descendit ad facientem. Ipse puer paruulus ex semine israel: et ipse nobiscum deus emanubel. Quae est illa nisi generatio saluatoris: qua gignenti patri coeternus est: quando hanc generationem ex virgine mundus expauit: quam pia fides agnouit et tenuit: infidelitas autem irrita: superbia tumuit superata. Quenam est illa generatio: qua in principio erat verbum: et verbum erat apud deum: et deus erat verbum? Et quod est hoc verbum quod dicitur ante non silebat: quo dicto non siluit quod dicebat? Quod est verbum sine tempore: per quod facta sunt tempora: verbum quod labia nullius aperuit ceptum: vel clausit finitum: verbum quod initium non habet ex ore loquentium: et aperuit ora mutorum: verbum quod linguis gentium disertis non sit: et linguas infantium disertis facit? Quae nam est illa generatio cui pater moriendo non cedit: quia non eum viuendo precedit: aliena ab omnibus locorum temporumque interuallis: ab omni dissentione spacioum: quam vel in diebus vel in corporibus sentire consueuimus? Leuemus ad eum quantum ipso adiuuante possumus animam nostram: si quo modo capere valeamus: et natum non huiusmodi quod gignit: et gignente non subsequente quod gignit patrem et filium: nec pariter patres: nec pariter filios: et pariter aeternos: non utrumque generantem: nec utrumque nascentem: sed alterum sine altero non viuente: et patrem sempiternum genuisse: et filium sempiternum natum esse. Cogitemus si valeamus: si non valeamus credamus. Non est quod hic dicere volumus: sed tamen non longe postum est ab uno quoque nostrum. In illo enim viuimus: mouemur et sumus. Transcendamus carnem nostram in qua parentes ante filios viuunt: quae ut filios possent generare creuerunt: et filijs crescentibus iam senescunt. Hodum natis filijs parentes vixerunt: quia et parentibus mortuis filij victuri sunt. Transcendamus et animas nostras: parunt et ipse aliquid cogitando quod secum habent sciendo: sed post sunt amittere obliuiscendo: quod et non habebant antea nascendo. Luntra corporalia et temporalia et mutabilia transcendamus: ut

videamus super omnia: per quem facta sunt omnia. Ascensus noster in corde est: quia et illud quo ascendimus prope est. Longe autem ab illo sumus: in quantum dissimiles sumus. Ascendit ergo ad eum sua similitudo quam in nobis fecit et refecit: quam nondum perfecte palpitat infirmus aspectus: et ineffabile candore lucis aeternae non potest intueri. Cuius fulgore mentis acies nondum capit: generationem eius quis enarrabit? Sed verbum caro factum est: et habitauit in nobis. Hanc ergo generationem cuius hodiernum celebramus diem: hanc in qua dignatus est venire per israel: et fieri emanubel nobiscum deus in carnis infirmitate: non nobiscum in cordis iniquitate: accedens ad nos per id quod assumpsit ex nobis: et liberans nos per id quod mansit in suo. Claustrauit quippe dominus seruos suos per mortalem infirmitatem. Hanc ergo generationem cuius utrumque capax est humana fragilitas: non illam quae sine tempore manet: sine matre super omnia: sed istam quae in tempore facta est sine patre inter omnia: hunc virginis filium et virginis spiritum: de incorrupta matre nascentem: et incorruptibili veritate fetantem laudamus: amemus: adoremus: ut in eius misericordia de astutia diaboli nisi triumphemus. Veniamus ad eum credendo: proficiamus gratias agendo: agnoscamus perseuerando. Veniamus ad illum: et inter nos concordemus. Quare de eius natiuitate litigamus? An ut medico vocante non audiamus? O infelix infirmitas: venit ad egrotum medicus: et litibus vacat egrotus. Celebremus ergo natalem non humane deuotionis: sed diuinae dignationis: non infirmitatis sed aeternitatis: non formationis sed reformationis domini nostri iesu christi: qui cum patre et spiritu sancto viuunt et regnant in secula seculorum: Amen.

In eodem festo: Sermo X Ser. XIII

Patres dilectissimi: hodie dies illud in quo christus ex virgine carne suscepit. Humilitatem induere voluit formam: ut a peccatis liberaret animas nostras. Transgressio illius primi hominis totum deceperat mundum: ut nullum esset salutis remedium: nisi christus adueniret e caelo. Gaudebat terribimus draco: quia venentem parauerat homini nouo. Sed ad hoc descendit christus in uterum virginis: ut exinde hu-

Ver. XIII. XV. In Natali dñi Ver. X. XI.

Annotatio mana susciperet membra que traderet cruci numeralis et morte induceret antiquo draconi. Ufus ordinis sermone fuerat diabolus consilio malo: ut per sermonum huiusmodi pentem mulieri loqueretur: et diabolus non agnosceret. Sed hic qui de celo descendit ad nihilum redegit illum: ut deus dei filius humanum susciperet corpus: tendens ei laqueum mortis: ut per visionem videlicet carnis quasi ad hominem solum temptator accederet: et deum penitus ignoraret. Uidebat carnem sed ignorabat deum maiestatem: cernebat infirmitatem: et non videbat deitatem. Remansit confusus diabolus: dum in hominem apparuit dominus. Sic a deo pater deus descendit: vnum nunquam discessit. In terris erat et celos non deserebat: sicut ipse dominus ait: Nemo ascendit in celum nisi qui de celo descendit: filius hominis qui est in celo. In terris ut homo loquebatur hominibus: et in celo esse fatebatur ut deus: Et deitas non minoratur cum infirmitas assumitur: et illud quod non erat accepit: et deus mansit quod ab initio fuit. Quod enim homo fuit non profuit: sibi nihil minuit. Erinaniuit plenitudinem deitatis: formam suscepit humilitatis: et patri manens equalis. Talis eligitur virgo de toto scilicet mundo: que tantum haberet meritum ut dei filium in semetipsam susciperet: et post partum omnimodo deo permaneret. Ave inquit maria gratia plena: dominus tecum: benedicta tu inter mulieres: Quia ecce concipies et paries filium: et vocabis nomen eius iesum. Ipse enim saluum faciet populum suum a peccatis eorum: Virginitatis iura seruabis: filium habebis: et nomen virginis non amittes. Tanta est enim diuina illa potentia: ut et matrem reddat secundam: et virginitatem seruet illegitam. Ideo benedicta inter mulieres: quia ex spiritu sancto concipies: ubi non est carnalis maritus: sed diuina dinoscitur virtus. Lactabis infantem propriis: creatori lacum porrigas lactis: et cibis celestibus satiaris. Panis inuoluis puerum: qui tibi mortale condonauit indumentum. In presepio ponis infantili membra: qui celestem tibi preparauit mensam. Oia que nutritionis causa debent circa puerum celebrare: ut quod ipse permisit sanctis suis: et tu ipsa libentius consequaris. Quid multa? Exulta virgo de tanto promisso: nuncius discessit angelicus: et ventris hospitium ingreditur deus: qui viuit et regnat in secula seculorum: Amen.

In eodem festo: Sermo XI Sermo XV.

Triuitas domini nostri iesu christi: totum mundum noua aduentus sui hodie luce perfudit. Hodie de celo deus descendit ad hominem: ut in celis homini prepararet ascensum. Hodie accipimus natum dei virginis filium omnium credentium saluatorem. Deus de patre: homo de matre: deus occultus: homo manifestus. Et quoniam diabolus per sermonem eius locutus: per eius aures mundo intulit mortem: deus per angelum ad mariam protulit verbum: et cunctis seculis vitam effudit. Angelus sermonem eiecit: et christum virgo concepit. Quod coniunctio sine sordibus facta: ubi maritus sermo est: et uxor auricula. Hoc splendore concipitur dei filius: hac mundicia generatur. Nulla fieri potuit grauedo concipiendi: nulla tristitia parturienti. Qui enim venerat triste legiticare seculum: ventris non contristauit hospitium. De celis medicus transiens per virginem: post transitum suum illegitam fecit virginem permanere. Qui enim dirupta corporum membra in alijs poterat integrare tangendo: quanta magis in sua matre quod inuenit integrum non potuit violare nascendo? Creuit enim eius partu integritas corporis potius quam decreuit: et virginitas ampliata est potius quam fugata. In angusti corporis membro sustinuit: quicquid sustinent celi. Plena sunt viscera: et nullum nouit virginis conscientia. Cum esset grauidam: salubri leuitate plaudebat. Lumen enim quod intra se habebat: pondus habere non poterat. Facta est maria fenestra celi: quia per ipsam deus verum fudit seculis lumen. Facta est maria scala celestis: quia per ipsam deus descendit ad terras: ut per ipsam homines ascendere mereantur ad celos. Ipsis enim licebit ascendere illuc: quod deum crediderint ad terras per virginem mariam descendisse. Facta est maria restauratio seminarij: quia per ipsam a ruina prime maledictionis peruenit esse subtracta. Tria denique mala eius: a tribus bonis marie peruenit esse exclusa. Nam eius dictum est: In doloribus et tristitia paries: et ad virum conuersio tua: et ipse dominus tuus. Tribus ergo his malis se subiungat semine que maria non sequitur: dolori: tristitie: seruituti. A maria autem e contrario quam plurimis tribus bonis sublimem auscultat: saluationis angelice: benedictionis diuine: et plenitudinis gratie. Sic enim eam legit saluasse: Ave maria gratia plena: benedicta

Sancti Augustini de tempore

tu inter mulieres. **L**ū dixit: Aue: salutatio-
nē illi celestē exhibuit. **L**ū dixit: Gratia ple-
na: ostendit ex integro iram exclusam primę
sententię: et plenā benedictiōis gratiā resti-
tutā. **L**ū dixit: Benedicta tu inter mulieres:
virginitatis eius benedictū fructū expōsit:
vt ex eo bñdicta dicat in mulieres: quęcūq;
pseuerauerit virgo. **A**bscledicta em̄ eua fue-
rat: quā nūc credim⁹ p mariā ad bñdictionē
L glie remeasse. **V**enite vrgines ad virginē et
letamini: **P**onite maledictionē p̄uaricatiōis:
et bñdictionē restauratiōis assumite. **P**roij-
cite dolores quos eua p serpentē accepit: et
quos p angelū maria suscepit honores assu-
mite. **P**ellite tristitiā cōcipiētes: gemit⁹ par-
turiētes abijcite: vt solus vobis iste vrginis
fili⁹ dominet. **V**enite virgines ad virginē:
venite cōcipiētes ad cōcipiēte: venite pa-
riētes ad parientē: venite matres ad matrē:
venite lactantes ad lactantē: venite iuuen-
culę ad iuuenulā. **I**ō oēs istos cur⁹ naturę
virgo maria in dño nro iesu christo suscepit:
vt omnib⁹ ad se cōfugiētib⁹ fēminis subue-
niret: **E**t sic restauraret omnē gen⁹ fēminaz
ad se venientū noua eua seruādo virgini-
tatē: sicut omnē gen⁹ virozū adā nou⁹ recu-
perat dñs iesus christus: qui cū patre et spū
sancto viuūt et regnat deus: per omnia scū-
la sculorū: Amen.

Ser. XVI. In eodem festo: Sermo XII

A **O**die veritas de terra orta est: chri-
stus de carne natus est. **G**audete so-
lenniter: et sempiternū diē hodierno
quoq; admoniti cogitate: eterna dona spe
firmissima concupiscite: fili⁹ dei esse accepta
potestate p̄sumite. **P**ropter nos tēporalis
effectus est temporū effector: ppter nos in
carne aparuit mūdi cōditor: ppter nos cre-
atus est creator. **Q**uid adhuc mortales mor-
talibus rebus oblectamini: et fugitiuā vitā
si fieri posset tenere conamini? **S**pes longe-
dario: effulsit in terris: vt terrenis vita pro-
mitteret in celis. **H**oc vt crederet: res incre-
dibilior p̄rogata est. **D**eos facturū q̄ homi-
nes erāt: homo fact⁹ est q̄ de⁹ erat: nec amē-
tēs q̄ erat: fieri voluit ipse q̄ fecerat. **I**psē
fecit q̄ esset: q̄ hoīem deo addidit: nō deū
in homīe pdidit. **A**miramur virginis partū:
et nouū ipsum nascendū modum incredulīs
psuadere conamur: q̄ in ytero nō seminato
germen prolis exortū est: et a cōplexu carnis

viscera imunia filiū hominis ptulerūt: cui⁹
patrē hoīem nō tulerūt: q̄ virginitatē inte-
gritas et in cōceptu clausa: et in partu incorru-
pta pmāsit. **S**z plus est mirāda miscōdia: q̄
ille q̄ sic nasci potuit: nasci voluit. **E**rat em̄
iam vnicus patri: qui vnice natus ē matri:
et ipse factus est in matre: qui sibi fecerat ma-
trē: sempiternus cū patre: hodiernus ex ma-
tre. **P**ost matrē de matre fact⁹ est: ante oīa
de patre nō factus est: sine quo pater nunq;
fuit: sine quo mater nunq; fuisset. **E**xultate
virgines christi: cōsors vestra est mat̄ christi.
Christū parere nō potuistis: sed ppter chri-
stū parere nolulistis. **Q**ui nō ex vobis nat⁹
est: vobis nat⁹ est. **V**erūtamē si verbi eius
memineritis sicut meminisse debetis: estis
etiā matres ei⁹: q̄ voluntatē facitis patris
eius. **I**psē em̄ dixit: **Q**uicūq; facit voluntatē
patris mei: ipse mihi frater et soror et mat̄ est.
Exultate viduę christi: qui secundā fecit vir-
ginitatē: illi vouistis cōtinētię castitatē. **E**x-
ulta etiā castitas nuptialis: oēs fideliter vi-
uentes cum cōiugibus vris: q̄ amissis in
corpore: i corde seruate. **U**bi iam nō potest
esse a cōcubitu caro integra: sit in fide virgo
cōscientia: fm quā virgo est oīs ecclesia. **I**n
maria christū pia virginitas pepit: in anna
christū viduitas paruū grādeua cognouit:
in helisabet christo cōiugalīs castitas: et ani-
lis fecūditas militauit. **O**ms grad⁹ fidelitū
mēbroz capiti cōtulerūt: q̄ ipsi⁹ gratię cō-
ferre potuerūt. **P**roinde q̄ veritas et pax et
iusticia christus est: hunc fide cōcipite: operi-
bus edite: vt q̄ egit yterus marie in carne
christi: agat cor vestrū in lege christi. **Q**uo-
modo autē nō ad partū vrginis ptinetis: q̄
christi mēbra estis? **C**aput vestrū pepit ma-
ria: vos ecclesia. **M**ā ipsa quoq; et mat̄ et vir-
go est: mater viscerib⁹ charitatis: virgo inte-
gritate fidei. **P**ietatis populos parit: s̄ eius
mēbra sunt cui⁹ ip̄a est corpus et cōiunx: etiā
in h̄ similitudinē gerēs illi⁹ virginis: q̄ et in
multis mater est vnitatis. **O**ms itaq; vna-
nimes: castis mētibus et affectibus sanctis:
diē natalis dñi celebrem⁹: quo die sicut istū
sermonem orsi sumus: veritas de terra orta
est. **I**am enim et q̄ in eodem psalmo sequit̄
factū est. **I**am cum ille de terra ort⁹ est: hoc
est de carne natus est: qui de celo venit et su-
per om̄s est: proculdubio cū ascendit ad pa-
trē: etiā iusticia de celo p̄spexit. **H**anc enim
iusticiā verbis suis ipse cōmendat: in p̄mit-

Matth. 12.

Luc. 1. et. 2.

Ps. 34.

Ser. XVI XVII In natali dñi Ser. XII XIII

Job. 16. tendo spm̄ sanctū. Ipse inquit arguet mundū de peccato: et de iusticia: et de iudicio. De peccato quidē: qz non crediderūt in me. De iusticia vō: qz ad patrē vado: et iam nō videbitis me. Hęc ē iusticia quę de celo p̄spexit.

Ps. 118. A summo em̄ celo egressio eius: et occurus eius vsqz ad summū ei⁹. Ne q̄sqz p̄temneret veritatē: qz de terra orta est: cū sicut sp̄s uis p̄cessit de thalamo suo: id est de utero virginitatis: ubi verbū dei creaturę hūanę quodaz ineffabili cōiugio copulatū est. Ne hoc q̄ q̄sqz cōtemneret: et quous mirabiliter natū: et diētis factisqz mirabilē: tamē p̄pter similitudinē carnis peccati nihil ampli⁹ christū q̄ hoīem crederet: cū dictū esset: Tanqz sponsus p̄cedens de thalamo suo: exultauit vt gigas ad currendā viā: cōtinuo subiunctū est: A summo celo egressio ei⁹. Ad q̄ audis: Veritas de tra orta ē: dignatio ē: nō cōditio: misericordia ē: nō miseria. Veritas vt de terra ori ret de celo descendit: sponsus vt de thalamo p̄cederet: a summo celo egressio ei⁹. Inde est qz hodie nat⁹ est: quo die minor dies nullus in terris: a q̄ tū incremēta dies sumūt. Qui ergo inclinat⁹ est et nos erexit minimū elegit diē: Sed vnde lux crescit: ipso suo tali aduētū: nos etiā tacit⁹ tanqz sonitu magni clamoris exhortās: vt q̄ paup̄ p̄pter nos fact⁹ est: in illo diuites esse discamus. Qui p̄pter nos formā serui accepit: in illo libertatē accipiamus. Qui p̄pter nos de terra ort⁹ est: in illo celum possideam⁹: Per dominū nostrū iesū christū qui viuit et regnat per omnia secula seculorū: Amen.

Ser. XVII. In eodem festo: Sermo XIII
 A
 Atriuitatē dñi nostri iesu christi fm̄
 n
 carnem: ita euāgelista aptissime de/
Luc. 1. et. 2. mōstrans ait: vt ostenderet eum ex
 sp̄s sancto et maria virgine natū p̄pter here/
 ticozū astutiā: qui negant deū hominē susce/
 pisse. Sed ideo dñs n̄ virgineū sibi requis/
 uit hospitiū habitādū: vt nobis ostēderet in/
 casto corpore deum portare debere. Ad hoc
 em̄ deus hominē suscepit in se: vt et nos deū
Job. 15. suscipiam⁹ in nobis: sicut ipse diē: Abanete
 in me: et ego i vobis. Sacrū et celeste myste/
 ris in natiuitate dñi. Cōcepit virgo anteqz
 sponsum haberet: parit anteqz nubat: et qd
 ad laudē p̄tinet nominis dñi: et mater et vir/
 go cepit esse post partū. Virgo em̄ cōcepit:
 virgo peperit: virgo post partū illibata per/
 māsit. Quē cum portaret timuit: cū pareret

adorauit: quē cū peperisset: minor erat mat̄ q̄ filius. Hęc nobis mysteriū: diuina ma/
 iestas in adē figura p̄misit. Sicut em̄ de⁹ n̄ cū primū adā facere veller: nō ex cōiunctiōe viri aut mulieris hominē vt esset effecit: sed accipiens terrā: inde hominē diuina quadā arte formauit: ita sine viri cōiunctiōe deū i virginali aluo incorporari dispēsauit. Ergo si tūc licuit hominē sine homie nasci: cur nō licuit hominē sine homie p̄ mariā virgine p̄creari? Quoniā sicut adā ex terra virgine figuratus est: ita et christus ex virgine natus agnoscat. Ibi tūc status dei de terra viuū hominē surgere fecit ad vitā: hic mundū sp̄ritu sanct⁹ de maria virgine christū hominē figurauit: in quo deus ad reparatiōē hominis habitaret. Adā enim ibi tūc nascit: hic renouat et resuscitat in christo. Fuit similis reparatio: quomō sicut et hominis creatio. Deniqz sicut tunc in aluo terre saluator adē mēbra cōposuit: sic etiā nunc in virginis aluo christus sua mēbra cōposuit. O grandis patientia saluatoris: expectat nasci sua mēbra qui fecit. Sed ideo ille voluit nasci: vt nos iterū viuēremus. Deus latebat in homine: humiliata est virt⁹ vt pietas augeret: et qd ad laudem nominis eius p̄tinet: visa est potestas minus velle q̄ possit. Humiliauit se vt homo: nec horruit de⁹ hominē induere quē ad suā patrisqz imaginē figurauit: vnde libens dei filius voluit hoc esse qd fecit. Itaqz ideo deus noster filiū suū misit ad hominē liberandū: vt cui dixerat: Faciam⁹ hoīem: ipse etiā liberator esset qui fuerat et creator. Sed quare deus noster nascendo p̄ virgine nos sic voluit reformare ad vitā: vt quia p̄ mulierē in hunc mundū mors intrauit: sal⁹ p̄ virgine redderet. Deniqz et quādo christ⁹ tertia die ab inferis resurrexit: p̄mū mulieres p̄ angelū adorātes occurrūt: quib⁹ ideo iubet resurrectionē aplis nūciare: vt homini ostenderet: Ecce p̄ quā cecidistis in mortē: p̄ ipsam vobis resurrectio mortuorū nūciat. Mulier enim qz prior gustauerat: prior etiā resurrectionē vidisse monstrat: vt ne p̄petui reatus apud viros opprobriū sustineret: qz quę culpā nobis transfuderat trāsfudit et gratiā. Deniqz dñs noster ideo p̄ casta virginis membra venit ad terras: vt ostēderet deum castitatis esse auctore. Ergo sicut deus noster nos suscepit in se: ita et deū nos suscipiamus in nobis. Porrem⁹ ergo et nos

Sancti Augustini de tempore

deum in casto corpore: quem virginis casta
membra portauerunt. Christus enim magister est
castitati: et ideo qui castitatem non habet: porta-
re christum non potest. Sed et nos fratres charissimi qui
deo credimus: ut spiritus christi in corde nostro portare
possimus: castos ac puros nos exhibeamus ab
omni peccato: ut christus habitare possit in no-
bis. Qui enim christum non habet in se: christianus
non potest dici. Nec enim ita se extollere debet unus-
quisque: ut christianum se nomine dicat: et factum
inimicum ostendat. Quod est christianus: qui christi
precepta venire contendit? Sed vos qui deo
seruitis et eius precepta custoditis: potestis est vobis
concedere vitam eternam: qui cum patre et spiritu sancto
vivitis et regnatis in secula seculorum: Amen.

Ser. XVIII. In eodem festo: Sermo XIII

A Altissimum marie virginis uterum: spiritus
C si virginis clausum ventris cubiculum:
filii virginis signaculum: merito ple-
nissime collaudare: si melius metere quem non
Psal. 6. seminare. Denique sic apertus dicit: Quicquid
seminaverit homo: hunc et metet. Verum est: omnino
verum est: hunc omnem hominem metere qui semina-
vit: sic ipse filius virginis in quadam lectura eu-
gelij ait: Adhuc inquit vbi non seminavi: et collig-
go vbi non sparsi. Dicat solus hodie natus ex
Matth. 23. virgine filius marie: Adhuc vbi non seminavi: et
colligo vbi non sparsi. Dicat et maria: Et ego
te filium generavi: et virginitatem meam non viola-
vi. Regnum teneo virginitatis: et regem genui
in palatio ventris filium imperatoris: et de ma-
nibus meis non amisi clavem regni pudoris.
B Porta facta sunt celi: ianua facta sunt filio dei.
Illa porta facta clausa: quam in visione divina
Ezech. 44. Ezechiel vidit propheta: de qua in me dicit pro-
phetizans: Vidit portam in domo domini clausam:
et dixit ad me angelus: Porta haec quam vides
non aperietur: et homo non transit per eam: et clausa erit in
eternum. Sed mirabilior prophetiae adimpletio.
Quid est porta in domo domini clausa: nisi quod
maria semper erit intacta? Et quod est homo non
transit per eam: nisi quod ioseph non cognovit eam? Et
quod est quod dominus solus intrat et egreditur per eam:
nisi quod spiritus sanctus impugnavit eam? Et quod est
clausa erit in eternum: nisi quod erit maria virgo
ante partum: virgo in partu: virgo post partum?
Dicat ergo maria: Porta facta sum celi: ianua
facta sum filio dei. Illi facta sunt ianua clau-
Job. 20. sa: qui post suam resurrectionem ingressus est per

ostia clausa: qui egressus est parvus ad suos
crucifixores: ad discipulos autem suos clauso
cenaculo ostij ingressus est claustra. Qui na-
tus de ventre meo: me matrem dimisit intactam:
Adimplevit ventrem meum divinitate: et uterum
meum non evacuavit castitate. Exiit de ven-
tre meo giganteo cursu magnificus: et veter
meum non est pudore vacuatum: nec in conceptio-
ne inuenta sunt sine pudore: nec in parturitione in-
venta sunt cum dolore. **O** mira et laudabilis in-
feminas: in qua ab angelo salutata virginitas:
sola impregnata nec vitata: exonerata nec
vacuata: quia sic est ab angelo salutata: Ave
maria gratia plena: dominus tecum. Felix vmbili-
cus castitatis: quem amplexus non tetigit mari-
talis. **C**onsidero conceptum tuum beata virgo: et
expauesco. Intueor partum et contremisco: ad-
oro filium tuum et reuiuisco. Enarra obsecro mi-
hi: quomodo meruisti dici mater domini: et sponsa filio
dei? **Q**uod rogo indica mihi: sed tamen colloquente
tecum ignosce mihi. Ignosce inquam mihi quod au-
deam seruus utinam vel bonus: et non etiam in-
utilis et malus seruus: et ideo malus seruus: quia
non tecum cum tremore loquor: ut seruus: ignosce
ergo mihi quod audeam cum sponsa domini mei fabu-
lari: et tamen indica mihi quomodo poterit dei filius per
te generari. Audite fratres: audite mariam no-
biscum loquentem: carne absentem: spiritu presentem:
verecundiam virginitatis vultum auertentem a
collocutore: et indicante quomodo impugnavit sit a
creatore. **E**ra inquit maria in domo mea puel-
la iudaea: ex semine david regis generata: ad-
ulta facta sum: et desponsata sum coniugi: et
placui alteri: non interveniente adulterio:
sed intercedente spiritu sancto. Desponsata
sum homini iudaeo: et placui homini deo. **D**e-
sposavit me vir iudaeus: et amavit me christus
deus. Ignoravit quidem sponsus meus io-
seph quod me amasset deus meus: et putavit
quod adulterio impregnatus esset venter
meus. Nam ignaro ioseph sponso meo ve-
nit ad me quidam magnus christi paronym-
phus: non patriarcha primus aut propheta
ta egregius: sed gabriel ille archangelus: fa-
cie rutilans: veste coruscans: ingressu mirabi-
li: aspectu terribili: visitavit et perturbavit me:
salutavit et gravidavit: dixitque mihi: Ave
gratia plena: dominus tecum. Dominus inquit
tecum: sed plus quam mecum. In me autem licet sit
dominus: memetipsam creavit dominus: per
te autem genitus est dominus. Ita est dominus
tecum: ut sit in corde tuo: sit in utero tuo:

Sermo XVIII. In Natali dñi Ser. XIII

adimpleat mētē tuā : adimpleat carnē tuā :
 pcedat formosus de ytero tuo: tanq̄ spon-
 sus de thalamo suo: egrediat̄ rex de cubicu-
 lo suo: pcedat princeps ex aula regali: ita vt
 E v̄ginitatē tuam nō faciat violari. Dixitq̄ ei:
 Quō fiet istud: vt ego grauescā pudico et im-
 munissimo marito: quoniā virū penitus nō
 cognosco? Despōsata sum homī iusto: si cū
 illo nō puenero: vnde erit qđ generabo? Sz
 si pōt fieri vt p̄cipiā intacta et generē clausa:
 indica modū: et paratū inuenies cor meum.
 Omnib⁹ em̄ modis exopto me ego deo meo
 vt habeā prolē: et non perdā pudorē. Refert
 angel⁹ gabriel modū cōceptiōis: qđ i v̄bo
 fieret saluatoris: et ita ait ad eā: D inqt̄ ma-
 ria virgo dei: sponsa dei: dilecta dei: famula
 dei: mater dei: si hunc a me modū requiris
 quō virgo cōcipias: v̄go parias: et post par-
 tū virgo pmaneat: vel quō fiat in te qđ fecit
 Luce. 1. te: audi me: et ne pturberis: Spū sanct⁹ sup-
 ueniet in te: et virtus altissimi obumbrabit
 tibi. Ita em̄ te virtus altissimi obumbrabit
 vt nec estum patiaris libidinis: et mater sis
 creatoris. Rescit interea ioseph marie spon-
 sus: quid cū maria ageret angelus: subitoq̄
 ioseph intuitu familiari et licentia maritali:
 aspicit mariā cōiugē suam: Elidit eam gres-
 sibus grauari: intellexit marie yterū graui-
 dari. Turbat ioseph homo iustus: qđ mariā
 nunq̄ de templo dñi acceperat et nōduz co-
 gnouerat: et grauidā sentiebat: et quā nō me-
 ruerat in cōiugij honorē: iam haberet in cō-
 fusionē: secūq̄ diu estuans disputat dicēs:
 Vnde hoc cōtigit qđ euenit? Nō cognouit:
 nō noui: nō tetigi: nō violauit: non grauida-
 ui: heu heu quid contigit: quid putas eue-
 nit: p quē maria sic cecidit: quem sibi plusq̄
 me adulantē inuenit? Ego enim cū licentiā
 haberē maritalē: ante thozū nuptiarū puel-
 larem nō vexauī pudorem. Timui multūq̄
 ptimui: qđ in illo moysitico libro legis sen-
 tentiale verbū pscriptum cum legerē audi-
 ui: Quęcūq̄ virgo paternā domū fēdaue-
 rit adulterio: morienda lapidibus subiace-
 bit. Similiter et vir qui pudoris vestimentū
 patri nō detulerit: corāq̄ testibus replicaue-
 rit: pudorisq̄ signaculū nō demonstrauerit:
 moriendus et ipse cum virgine erit. Utrosq̄
 ergo libidinosos hac moyses sententia feri-
 re voluit: simulq̄ adulteros perire manda-
 uit. Sic nanq̄ ait: Auferite opprobriū de do-
 mo israel: et omnis qđ audierit timebit: et non

agit impie. hanc moysi sententiā p̄cauebā:
 ipsamq̄ luxuriā in meo corpore refrenabaz:
 maxime quia dauid filium me esse sciebam:
 et regali me functū sacerdotio p̄noscebam.
 Sed qm̄ nihil mirū est: nihil nouū: nihil oc-
 cultum: nihil absconditū qđ non reuelabit: et
 occultū quod non in publico veniat: in da-
 uid regis filia: recolo historiam. Dauid rex
 v̄g cethei mulierem audacia extulit regali:
 nec cum timorē terruit parētalis. Quid ergo
 faciam? quid agam? Anxio: gemo: doleo:
 curro: consiliū quero: nec penitus inuenio.
 Prodo adulteriū: aut taceo propter oppro-
 brium? Si pdidero: adulteriū quidem non
 cōsentio: sed neuum crudelitatis incurro: qz
 fm̄ libri moysi sententiā: lapidandā esse co-
 gnosco. Si tacuero malum cōsentio: et cum
 adulteris portionem meam pono. Quoniā
 ergo tacere malū est: adulteriū pdere peius
 est: ne p me fiat homicidiū: dimittā eam cō-
 iugio. Logitauit inquit sicut euangelis dī-
 cit: occulte dimittere mariā cōiugem suam.
 Logitauit qđ esset rea de adulterio: cū iam
 esset deterior: in mente huius suspitiōis ma-
 la cōceptio. Sed nō timeat maria dauid il-
 lius magni regis filia: qm̄ sicut in dauid ve-
 niam cōtulit sermo p̄pheticus: sic mariā li-
 berat angelus saluatoris. Veniat mat̄ dñi
 casta: in qua nō fuit virilis appetitio sed spi-
 ritus sanctus: quā nō violauit ioseph vir iu-
 deus: sed solus impregnauit om̄ps deus: q̄
 nō cōmixta est nec ioseph sponso: nec cog-
 nita alicui viro: sed soli omnipotenti deo. In-
 uoca v̄go sancta deū tuū: dauid patrē tuū:
 non illū dauid adulterio fuscātū et v̄g ce-
 thei homicidiō diuulgatū: sed illū dico da-
 uid forti manu p̄liatū: diu cū diabolo alter-
 catum. Adittat de celo angelū suum: et visi-
 tet in somnis sponsū tuū. Suspendat iu-
 diciū moyses suum: ne ioseph vindicet adul-
 teriū tuum. Parat itaq̄ ioseph animū in tē-
 pore: quo mariam possit occulte dimittere.
 Ecce iterū virginis ille paranymphus: non
 homo sed gabriel angelus ille conspicu⁹: ce-
 li cursor equissim⁹: medio noctis libramine:
 dicit ad ioseph in visione: Ioseph fili dauid
 cur tantū tribularis: quid multū cōtristaris:
 cur in somno cogitando desudas: quare vi-
 gilando tristis ambulas: cur de maria malā
 tibi ingeris suspitiōē: cum ipsa tibi genera-
 tura sit saluatorem? Aufer zelotypie animū
 ex ea: Ipse enim est domin⁹ qui imp̄gnauit

Libro. 5o. bo/
 uel. 44c.

Luce. 1.

Deut. 22.

2. Regl. 11.

2. Regl. 11.

Ps. 49.

Matt. 1.

b

Sermo XIX. In natali dñi Ser. XV

eam. Ideo tristis est anima tua : quia que-
 cūq; legisti in pphetia: nō intellexisti in ma-
 ria. Hinc est omnis tristitia tua: qm̄ spōsam
 tuā nondū cognoueris et grauidā senseris:
 nec aliud in ea nisi adulteriū suspicaris. Ioseph
 fili dauid : natus nō solū ex genere sa-
 cerdotali: uerū etiā ex regali: filius ppheta-
 rum: socius scribarū. Ille deus qui scripsit
 mirabilia in lege sua : ipse fecit mirabilia in
 cōiuge tua. Quid autē sunt mirabilia : nisi
 que hominib; sunt impossibilia? Admirabilia
 ergo dei in lege non legisti: qđ si etiā legisti:
 q̄re nō intellexisti? Ipsa lex quā q̄tidie legis
 sine graphio scripta est in tabulis lapideis.
 Lege et intellige quod panem in heremo ter-
 ra pduxerit: cui⁹ semen in terra arator null⁹
 induxit. Circa etiā aaron: an̄s siccata plu-
 rimis sine aqua reuixit: i templo floruit: nu-
 ces pduxit: quas clausa sub tecto produxit.
 Ergo q̄ sc̄psit lapideas tabulas sine stilo fer-
 reo: ipse grauidauit mariā spūs sancto: et q̄ p-
 duxit panes in heremo sine aratiōe: ipse im-
 p̄gnauit virginē sine corruptione: et qui fecit
 uirgam sine humore folia germiare: ipse fe-
 cit filiā dauid sine semine generare. Postre-
 mo fili dauid ioseph filius pphetarū: legisti
 Esaiam eximū pphetarū quid dixerit: quē
 admodum scripserit: Ecce uirgo i utero ac-
 cipiet et pariet filiū: et uocabunt nomē eius
 emanuel. Quod ergo legisti in libris tuis:
 aspice in maria oculis tuis: ut digne dicas
 canticū dauid patris tui: Sicut audiuius
 ita et uidimus in ciuitate domini uirtutū: in
 ciuitate dei nostri. Aspice ergo mariā coniu-
 gem tuam: semp de ea securus et in nullo sis
 sollicitus: quia quod natū est in eius utero:
 non uocabit̄ filius iudei: sed uocabit̄ filius
 dei. Habe ergo ioseph cū maria cōiuge tua
 cōmunē uirginitatē membrorū: quia de uir-
 gineis membris uirtus nascit̄ angelorū. Sit
 maria sponsa christi in carne sua uirginitate
 seruata: sis autem et tu pater christi cura ca-
 stitatis et honorificentia uirginitatis: ut de
 uirgineis mēbris genitricis: seculis christia-
 nis nulla sit zelotypia. Adagnū meritū uir-
 ginitatis fratres. Uirginitas marię angeli
 salutatione est imp̄gnata: et pregnās marię
 uirginitas de utero in utero est salutata: et
 generans uirginitas marię ab angelis ē ho-
 die collaudata: et lactans uirginitas marię
 p stellam de celo est indicata: et magorū mu-
 terib; est honorata. Gaude itaq; ioseph ni-

miq; cōgaude uirginitati marię: qui solus
 meruisti uirginalē affectum possidere cōiu-
 gij: quia per meritū uirginitatis ita separa-
 tus es a concubitu uoris: ut pater dicaris
 saluatoris: qui uiuit et regnat in secula secu-
 lorum: Amen.

In eodem festo: Sermo XV Ser. XIX.

Audeamus fratres: letent̄ et exultent̄
 gentes. Istum diem nobis non sol-
 iste uisibilis: sed creator ipsius in-
 uisibilis consecrauit: quando eum p nobis
 uisibilem factum: a quo inuisibili et ipsa cre-
 ata est uisceribus seculis et genitalibus in-
 tegris uirgo mater effudit. Cōcipiens uirgo:
 panēs uirgo: uirgo grauida: uirgo seeta: uir-
 go ppetua. Quid miraris hec homo? Desi-
 sic nasci oportuit: quando esse dignatus est
 homo. Talē fecit illam qui est factus ex illa.
 Anteq; fieret enī erat: et quia omnipotens
 erat: fieri potuit manēs quod erat. Fecit si-
 bi matrē cum esset apud patrē: et cum fieret
 ex matre mansit in patre. Quomō deus esse
 desisteret cum homo esse cepit: qui genitrici
 sue p̄stitit ne desisteret uirgo esse cum pepe-
 rit? Proinde cum uerbū caro factum est: nō
 uerbū in carnē pereundo cessit: sed caro uer-
 bo ne ipsa periret accessit: ut quē admodum
 homo est anima et caro: sic esset christ⁹ deus
 et homo: idem deus qui homo: et qui deus
 idem homo: non cōfusione nature: sed uni-
 tate personę. Deniq; filius dei generanti cō-
 eternus semp ex patre: idem filius hominis
 esse cepit ex uirgine: ac sic et filij diuinitati ē
 addita hūanitas: et tamē non est psonarum
 facta quaternitas: sed pmanet trinitas. Nō
 ergo nobis subrepat quorūdam sententia
 minus attentorū in regulā fidei: et in scripu-
 rarū oracula diuinarū. Dicunt enī: Qui fili⁹
 est hominis factus est fili⁹ dei: qui uo filius
 est dei: nō est factus hominis. Hoc ut dice-
 rent qđ uerum est attenderūt: sed uerū elo-
 qui non ualuerūt. Quid enim attenderunt
 nisi quia humana natura potuit in melius
 cōmutari: in deteri⁹ diuina autē nō potuit
 hoc uerum est: sed etiā sic id est nequaquā in
 deterius diuinitate mutata: uerbum tamē
 caro factum est. Neq; enim ait euangelista:
 Caro uerbum facta est: sed ait: uerbum et caro
 factū ē. Uerbum autē deus: quia deus erat
 uerbū. Et quid caro nisi homo? Non enim

Sermo XX.

Matth. 26. sine anima in christo hominis caro. Unde ait: Tristis est anima mea usque ad mortem. Si ergo verbum deus: et homo caro: quid est aliud verbum factum est caro: nisi qui deus erat factus est homo? Ac per hoc qui erat dei filius factus est hominis filius: Assumptio inferioris: non veritate superioris. Accipiendo ipse quod non erat: non amittendo quod erat. Nam quod in regula fidei confiteremur credere nos in filium dei qui natus est ex virgine maria: si non filius dei sed filius hominis natus est ex virgine maria? Quis enim christianus neget ex illa femina filium hominis natum: sed tamen deum hominem factum: et ita hominem deum factum? Deus enim erat verbum: et verbum caro factum est. Considerandum est igitur eum qui filius dei erat: ut de virgine maria nascere assumpta forma serui filium hominis factum: quod erat manentem: quod non erat assumptum. Esse incipientem quo minor est pater: et semper manentem in eo quo vnum sunt ipse et pater. Nam si ille qui semper est dei filius non est ipse factus hominis filius: quomodo de illo dicit apostolus? Qui cum in forma dei esset non rapinam arbitratus est esse se equalis deo: sed semetipsum exinanivit formam serui accipiens in similitudinem hominum factus: et habitu inuentus ut homo? Neque enim alius sed ipse in forma dei equalis patri: qui est utique unigenitus dei filius semetipsum exinanivit in similitudinem hominum factus. Nec alius sed idem ipse in forma dei equalis patri: humiliavit non alium sed semetipsum: factus obediens usque ad mortem: mortem autem crucis. Quod totum non fecit dei filius: nisi in ea forma que est hominis.

Item si ille qui semper est dei filius: non est ipse factus hominis filius: quomodo dicit apostolus ad Romanos: Segregatus in euangelium dei: quod ante promiserat per prophetas suos in scripturis sanctis de filio suo: qui factus est ei ex semine dauid secundum carnem? Ecce filius dei quod utique sperat: factus est ex semine dauid secundum carnem quod non erat. Item si ille qui est dei filius non est ipse factus filius hominis: quomodo misit deus filium suum factum ex muliere? Quo nomine secundum hebraeam linguam non virginem decus negat: sed femineus sexus ostendit. Quis enim a patre est missus: nisi unigenitus dei filius? Quomodo ergo ex muliere factus: nisi quod idem ipse qui erat apud patrem dei filius: missus factus est hominis filius? De patre natus sine temporis die: de matre natus hodie. Ita enim die que creauit in quo crearet elegit: sicut factus est

In natali domini Ser. XVI.

de matre quam fecit. Nam et ipse dies a quo deinceps incrementum lucis accipit dies: opus christi significat: in quo interior homo noster renouatur de die in diem. Eterno quippe creatori in tempore creato ille dies debuit esse natalis: cui creatura congrueret temporalis: cui honor et imperium per infinita secula seculorum: Amen.

In eodem festo: Sermo XVI Ser. XX.

Quidernus dies ad habendam spem vite eterne: magnam contulit gaudium generi humano. Primus enim homo quo cadente omnes cecidimus: cuius ruina est mortalitas nostra: non est natus sed factus: patre nullo: nulla matre: sed deo operante. Hec est hominis prima conditio: adam de terra. Secunda conditio est hominis: qua creauit feminam de latere viri. Tertia conditio est hominis: qua natus est homo ex viro et femina. Quarta conditio est dei hominis: qua natus est christus sine viro de femina. In istis quattuor conditionibus vna sola nobis visitata est: ceterae tres non sunt in oculis carnis: sed in fide cordis. De terra factum hominem sine patre et matre nouimus: nunquam vidimus: lecta et audita credimus. Tertia illa visitata est nobis ipsa quotidiana. De complexu maris et femine quotidie nascuntur homines. Nam ergo erat vna sine viro et femina: iam erat tertia de viro et femina: quarta restabat sine viro de femina: Sed ista quarta liberauit tres. Prima et secunda ruerunt: tertia de ruina generauerunt: in quarta salutem inuenerunt. Exultent virgines: virgo peperit christum. Nihil in ea quod voverunt putent exterminatum: mansit virgo post partum. Exultent viduae: infantem christum vidua Anna cognouit. Exultent coniugatae: nasciturum dominum iesum christum helisabet maritata prophetauit. Nullus gradus propter missus est: de quo non haberet testimonium saluum omnium. Nihilquid enim solae virgines ad regnum celorum perueniunt? Perueniunt et viduae. Adhuc meriti fuit illa vidua sancta anna quae a dignitate sua septem annis vixerat cum viro suo: Quo defuncto usque ad senilem etate peruenit et senectute sancta expectabat infantem saluatoris: ut paruulum videret annosa: paruulum agnosceret ancilla: intrantem in mundum saluatorem videret itura. Et in masculino sexu tria ipsa genera commendata sunt. Ipse christus puer natus est: exultet pueri: continentiam vouerit pueri. Ipse vero integritatem pueritatis consecrauit: quod

Sancti Augustini de tempore

suę matri fecunditatē attulit: virginitatē nō
abstulit. Simeon ille senex diu vixerat: cui?
Luc. 2. etas cōparat annę: et audierat respōsū qđ si
esset visurus mortē: nisi p̄us videret christū
dñi. Intelligite fr̄es quātū desiderū habe-
bant antiqui sancti vidēdi christū. Sciebāt
illū esse venturū: et oēs qui pie viuebāt dice-
bāt: **D** si hic me iuentat illa natiuitas: **D** si
qđ credo i scripturis: videā oculis meis. Et
vt nouerit quātū desiderū habebāt sancti
q̄ nouerant p̄ scripturas virginē pariturā: sic
Isa. 7. audistis cū Esaias legeret: Ecce virgo acci-
piet i vtero et pariet filiū: et vocabitis nomē
eius emanubel. Emanubel qđ sit euāgelīū
Matth. 1. nobis aperuit dicens: qđ interpretat nobiscū
deus. Nō tibi ḡ vile sit quecūq; infidelis aiat:
nō tibi videat impossibile vt x̄go pareret:
virgo pariet p̄maneret. Intellige natū deū
et si miraris x̄ginis partū. Ut ḡ nouerit an-
tiquos sanctos et iustos optasse videre qđ
cōcessū ē huic seni simeoni: dñs n̄ ipse iesus
Matth. 13. christus ad discipulos suos loquēs ait: Adul-
ti iusti et p̄phetę voluerūt videre q̄ vos vi-
detis et nō viderūt: et audire q̄ auditis et non
audierūt. Adulti senex iste fuit ad audiēdū
serus: sed ad vidēdū maturus. Nō expecta-
uit vt christū audiret loquētē: qm̄ agnouit
infantē. Et hoc illi cōcessū erat iā decrepito:
quasi desiderātū et suspirātū et dicētū quotidie
in orationibus suis: **Q**ñ veniet? **Q**ñ nascit?
Qñ videbo? Putas durabo? Putas hic me
inueniet? Putas isti oculi videbūt p̄ quem
cordis oculi reuelabunt? Dicebat ista i ora-
tionib; suis: et p̄ desiderio suo accepit respō-
sum: qđ non gustaret mortē nisi p̄us videret
christū dñi. Gestabat eū maria mater ei⁹ in-
fantē: vidit ille et agnouit. Ubi nouerat qđ
agnouit? An int⁹ ē reuelat⁹: qui foris ē nat⁹?
Udidit et agnouit. Agnouit simeon infantē
tacētē: et occiderūt iudei iuuenē mirabilia fa-
cientē. Cū ḡ cognouisset: accepit in vlnas su-
as: hoc est in brachia sua: amplexat⁹ ē eum.
Portabat a quo portabat. Ipse em̄ est chri-
Cap. 3. stus sapiētia dei: attingēs a sine vlnis ad sinē
fortit⁹: et disponēs oia suauit. Quātū ibi erat
et q̄ magn⁹: q̄ paruus fact⁹ erat. Paruus fa-
ctus: paruos q̄rebat. Quid ē paruos quere-
bat? Non supbos sed hūiles colligebat. In
p̄sepi dignat⁹ est poni vt esset p̄iorū cibaria
iumentoz. Accepit eū simeon i brachia sua
et dixit: Nūc dimittis dñe seruū tuū in pace.
Dimittis in pace: qđ video pacem. Quare ḡ

dimittis i pace: qđ viderūt oculi mei saluta-
re tuū. Salutare dei: dñs iesus christus. An-
nūciare diē: ex die salutare ei⁹. Habet⁹ ḡ pu-
eri puerū iēsum: sancti senes senē simeonē.
Si autē q̄ritis vt et iugat⁹ aliq; vir testimo-
niū dño p̄hibeat: Zachariā cōsiderate. Hē-
mo ḡ q̄rat aliud fr̄es mei charissimi: fideles:
aut x̄go: aut vidua: aut cōiugata: aut puer:
aut cōtinens: aut vxoratus: quicqđ plus esse
q̄s voluerit: nō inuenit quēadmodū ad chri-
stū p̄tineat. Nō inuenim⁹ testimoniū p̄hibu-
isse christo adulteros: fornicatores: imūdos.
Et vt a talib; ei testimoniū p̄hiberet: ipse p̄-
stitit: ipse donauit. Nō em̄ q̄sq; sanct⁹ virib;
suis. Exultemus ḡ charissimi: ab hodierno
die crescūt dies. Crede in christū et crescat i
te deus. Credidisti: inchoat⁹ ē deus. Credi-
disti: nat⁹ est christus in corde tuo. Sed nūqđ
christus nat⁹ sic remāsit: Creuit: ad iuuentutē
puenit: et i senectutē nō declinauit. Crescat ḡ
et fides tua: robur iueniat: vetustate nesciat.
Sic p̄tinebis ad christū filiū dei: in p̄ncipio
verbū apud deū. Verbū deū: et verbū caro
factū est: vt habitaret in nob. Adieestas ibi
latebat: vbi infirmitas apparebat. In man⁹
suas simeon infirmitatē accepit: et maiestātē
int⁹ agnouit. Nemo cōtemnat natū: si vult
esse renatus. Ad illū p̄tinuit p̄pter nos nasci:
ad nos p̄tinet in illo renasci: qđ venit in hunc
mūdū pctōres saluos facere: iesus christus do-
min⁹ noster: cui est honor et imperiū in seculu-
la seculoz: Amen.

In eodem festo: Sermo XVII Ser. XXI.

Hodie puer natus est nobis: hodie filius
datus est nob. Puer in q̄ licet teneritu-
dine mēbroz inualid⁹: et iculpabili
generatōe p̄clarus. Hodierna em̄ natiuitas
genitricē inocētē: puritas declarat auctorē:
hodie filius datus est nob. Nūc nobis ē datus: qđ
ante secula natus. Datus in p̄tu x̄ginis: filius de
substantia genitoris. Cū igit seruilē causā p̄-
ostitū fidei sperat⁹ quōdā dñator intraret: ru-
buit iuiolata x̄ginitas. Nec pessulū pudorū
infregit: et in sacris viscerib; radi⁹ q̄ntē clari-
tatis effulsit. Letet⁹ ḡ om̄e mūdi hui⁹ exiliū:
exultet seculū paulo an̄ captiuū. Adistit de⁹
filiū suū qđ naturā terreat: moriā et vincat.
Terruit nāq; herodē nat⁹: vicit diabolū ino-
cens crucifix⁹. Ela dñe sub pelle carnīs ani-
mū virtutis: habitū maiestatis paulisp̄ occul-
ta. Dege i vtero x̄ginis: egredere et cōgredē
ex tentorio sacre x̄ginis: Aptatā p̄ me mus-

Matth. 2.